

הישיבה המאה-ושישים-ושתיים של הכנסת השניה

יום שלישי, י"ב טבת תשי"ג (30 דצמבר 1952)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.07

א. חילופי גברי בוועדות הכנסת

לכנסת, שחבריה הכנסת רוזנברג פרש מוועדת הכנסת, וחבר הכנסת הרב נורוק נכנס במקומו.
אני מבקש אישור לחילופים אלו.

היו"ר ב. מינץ :
מכיוון שאין התנגדות לבקשה זו של יושב ראש ועדת הכנסת — הרי היא מאושרת.

היו"ר ב. מינץ :
אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושישים-ושתיים של הכנסת.

לפני שנעבור לסדר-היום, רשות-הדיבור ליושב ראש ועדת הכנסת להודעה.

דוד בר-רב-האי (יו"ר ועדת הכנסת) :
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להודיע

ב. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (שעות עבודה במפעלים מוגבלים בשימוש בזרם חשמלי), תשי"ג — 1952 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

יש תקוה שבעתיד לא יצטרכו עוד להשתמש בחוק זה — פרט אולי לירושלים, אבל יש צורך להבטיח שבמקרה של צורך בשינויים בשעות העבודה המקובלות במפעלי תעשיה ומלאכה עקב הגבלות בזרם חשמלי, לא יהיה הכרח לפנות כל פעם בבקשת רשיון למשרד-העבודה, אלא זה יוכל להי עשות עלי ידי הסכם בין הצדדים.

בוועדה לא נרשמו הסתייגויות לחוק זה.

היו"ר ב. מינץ :

אני מעמיד את החוק להצבעה.

ה צ ב ע

החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (שעות עבודה במפעלים מוגבלים בזרם חשמלי), תשי"ג — 1952, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. מינץ :
נדון עכשיו על כמה חוקים, ביניהם כמה שהונחו על שולחן הכנסת רק היום, אך לפי הסכם בוועדת הכנסת נדון בהם למרות שלא עברו עשרים-ארבע שעות מאז הונחו על השולחן.

אנו עוברים לסעיף 9 בסדר-היום — חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (שעות עבודה במפעלים מוגבלים בשימוש בזרם חשמלי), תשי"ג — 1952 (קריאה שניה ושל-שית).

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ברגר בשם ועדת-העבודה.

תרצל ברגר (בשם ועדת-העבודה) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה שניה ושלשית את החוק להארכת תוקף תקנות-שעת-חירום (שעות עבודה במפעלים מוגבלים בשימוש בזרם חשמלי), תשי"ג — 1952. ההצעה היא להאריך את תוקף התקנות לחצי שנה, עד 30 ביוני 1953.

ג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תשי"ג — 1952 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

כים — היא קיבלה את החוק כפי שהוצע, בלי שינוי ובלי הסתייגויות, ואני מבקש לקבלו.

היו"ר ב. מינץ :

מכיון שאין הסתייגויות, אני מעמיד את החוק להצבעה.

ה צ ב ע

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תשי"ג — 1952, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. מינץ :
אנו עוברים לסעיף ד' בסדר-היום — חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), תשי"ג — 1952, קריאה שניה ושלשית. רשות-הדיבור לחבר הכנסת אונא, יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
כנסת נכבדה, ועדת החוקה, חוק ומשפט דנה בחוק זה להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (עבירות תנועה — דין חיילים), ולאחר ההסברה שקיבלה על חשיבות התקנות שהותקנו בשעתו בקשר עם "מבצע מרדכי" למניעת תאונות דרכי

(*) "דברי הכנסת" חוב' ו' (מושב שני) : נספחות, עמ' 415.

ד. חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה), תשי"ג — 1952 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

זה לא נתקבל, וכמו כן לא נתקבלה הצעתנו, שוועדת הער" עורים שלפניה יוכל הנפגע להגיש ערעור, תהיה מורכבת מאנשי ציבור או שופטים ולא מאותו הגוף המבצע והמטיל את העונש, אותם הפקידים או חבריהם הקשורים עם אותם הפקידים המטילים את העונש האדמיניסטרטיבי. דרשנו שיהא זה גוף בלתי תלוי לגמרי. וגם דבר זה לא נתקבל, ואני שואל את חברי הקואליציה הממשלתית, לא רק הקודמים, אלא גם את השותפים החדשים, האם הם יכולים להצדיק הטלת עונשים אדמיניסטרטיביים בצורה כזאת, שירותית כמעט, ובכלי לתת לאזרח הנפגע את ההגנה המינימאלית נגד פגיעות בלתי צודקות?

אני אינני חושב שדבר זה טוב, ואני מציע לחברי הכנסת לא לאשר את הסעיף הנידון.

חנן רובין (מ"מ):

כנסת נכבדה, אין אנו שוללים כלל וכלל את הסמכות שצריכה להינתן למוסדות המבצעים של המדינה, להטיל עונשים מהירים אדמיניסטרטיביים בצורת סגירת מפעלים או בצורה דומה לזו, במקרים של עבירות חמורות על חוקי הפיקוח, הוראות הנוגעות לבריאות הציבור ועוד. אנחנו חושבים, שהוויכוח שמתנהל ברגע זה מעל במת הכנסת, הוא במידה רבה ויכוח לא כליך מעשי. אינני חושב ששרה המסחר והתעשייה הנוכחית — אינני חושב בו כלל וכלל — תהיה לו כוונה לנהוג ביד חזקה נגד תעשינים, נגד טוחרים, גם כשהם עוברים עבירות. מה שאנחנו מציעים בא יותר מתוך ראיית הדברים באופן כולל, יותר מבחינה פרינציפית מאשר מבחינה מעשית. מובטחני, שהתעשינים העוברים על החוקים הכלכליים יכולים לסמוך על כך, שהיד שהיתה רכה עד עתה, ממלא חיה עוד יותר רכה. לגביהם להבא מה שאנחנו מציעים, מציעים אנחנו כאמור, מבחינת גישתנו העקרונית.

לדעתנו, גם במקרים של הטלת עונשים אדמיניסטרטיביים על ידי מוסדות מבצעים של המדינה, צריך להבטיח לנענש, לנפגע, אפשרות של ערעור מידי. הדיון בערעור צריך להיערך מיד לאחר הטלת העונש ולהבהיר אם העונש היה מוצדק, כלומר אם יש לאשרו או לבטלו. מכאן באה הצעתנו האומרת, שבמידה שבכל אותן התקנות, שאת תקפן אנו מאריכים עתה, ניתנת לשלטונות המבצעים אפשרות של הטלת עונשים באופן אדמיניסטרטיבי, תינתן לנפגע הזכות לערער על כך תוך ימים ספורים לפני שופט שיפסוק, אם העונש מוצדק היה, או לא. אנחנו מדגישים שלא נציע שהער-עור יעכב את ביצוע העונש. הערעור, או כפי שנוסח הדבר, "הערר", מאפשר לא עיכוב, אלא בירור ענייני ומקורי אם הטלת העונש היתה צודקת, אם צריך לקיים את העונש או לבטלו.

כל איש שיש לו גישה נכונה לסדרי משפט ושלטון במדינה, יצדק בטענתו, שאין לסגור בפני שום איש — בין שזה עבריין גדול ובין שהוא עבריין קטן, בין שהוא תשוש בעבריות ובין שהוכחה אשמתו, יתא אשר יהיה — אסור לדעתנו לסגור בפניו את הדרך לבירור על ידי אינסטנציה בלתי תלויה, שאינה קשורה באופן ישיר במוסדות המבצעים עים או במוסדות המחקקים של המדינה. מכאן הצעתנו. שאני חושב שהיא יכולה לספק את כל הצרכים, ואבקש את הכנסת לקבלה.

הי"ר ב. מינץ:

אנו עוברים לסעיף ד', חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה), תשי"ג — 1952, קריאה שניה ושלשית. רשות הדבור לחברי הכנסת אונא, יושב ראש ועדת החוק, חוק ומשפט.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא את החוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) תשי"ג — 1952, לקריאה שניה ושלשית.

הוועדה דנה בענין זה בייחוד פרוטרט. היא ניסתה לברר את השאלה, באיזו מידה יש מקום להכניס כאן תיקונים, בעיקר בתקנות ההגנה, הנותנות אפשרות של הטלת עונשים אדמיניסטרטיביים. אבל לאחר שהוסבר לה, שלא דווקא תקנות הגנה אלו הן שנותנות את האפשרות להטיל עונשים כאלה, ובמיוחד לאחר שהוסבר, שהונחה סדר אדמיניסטרטיבי חדש במשרד המסחר והתעשייה, המבטיח יתר התחשבות עם צרכי האזרחים בקשר עם הטלת העונשים האדמיניסטרטיביים על ידי ועדה מיוחדת, ועל ידי אפשרות של ערעור כפול — מצאה הוועדה לנכון לקבל את החוק כפי שהוצע. דהיינו, הוועדה דחתה את ההצעות שהוצעו לה בענין זה, המופיעות בפני הכנסת כהסתייגויותיהם של חברי הכנסת בדר ורובין, וקיבלה את החוק כפי שהוצע, אלא שהיא הכניסה בו שני תיקונים פורמאליים ותיקון אחד ענייני. התיקונים הפורמאליים הם: היא צרפה את המספר שלוש לשם החוק, כדי לציין, שזו היא כבר הפעם השלישית שתוקפן של תקנות אלו הוארך; היא הוסיפה כחוספת את רשימת תקנות ההגנה הנמצאות עדיין בתקפן, אלה הם שני התיקונים הפורמאליים.

התיקון הענייני הוא בכך, שהיא לא האריכה את החוק כפי שהוצע, לשנה שלמה, אלא לארבעה חדשים, עד 30 באפריל 1953, ט"ז באייר תשי"ג. היא עשתה זאת כדי להביע את דעתה, שיש להתיש את הטיפול באותם החוקים, הבאים להתליף את תקנות ההגנה (הוראת שעה) ושבחלקם כבר נמצאים בטיפול בוועדות הכנסת, ובחלקם צריכים להופיע בזמן הקרוב בכנסת. היא עשתה זאת גם כדי להביע את דעתה, שיש לגמור את פרשת ההארכה של תקנות ההגנה. היא בחרה בדרך זו של הארכת החוק לארבעה חדשים בלבד, בתקווה שתוך תקופה זו תהיה אפשרות להביא בפני הבית את רוב החוקים לקריאה שניה ושלשית כדי שיבואו במקום תקנות ההגנה. אני מבקש לתת אפשרות לנמק את הסתייגויותיהם של חברי הכנסת בדר ורובין.

בנימין אבניאל (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, אנחנו מציעים לחברי הכנסת לא להאריך את הסעיף המקנה זכות להטיל עונשים אדמיניסטרטיביים, כי איננו סבורים שזוהי הדרך לנהוג בחברה תקינה ודמוקרטית. אנחנו סבורים שעונש יוכל להיות מטיל על עבריין רק על ידי בית דין חוקי ועל ידי שופט, ולא על ידי אותו הפקיד שהוא הגוף של המפקח על אישיות העבירה, וגם השופט והמטיל את העונש על עושה העבירה.

לא נתקבלה גם ההצעה שהצענו כשדנו על הדברים בוועדה, שיתנו אפשרות לנפגע מעונש אדמיניסטרטיבי לקבל פיצוי מאת המדינה, אם בית דין ממשלתי ימצא שנעשה לו עוול ונגרם לו נזק. שימורלב, חברי הכנסת נכבדים, אפילו דבר

ישיבה קט"ב, י"ב טבת תשי"ג (30 דצמבר 1952)

— חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (אונא, אבניאל, מינץ, וילנר) : חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מינץ, אונא) —

הי"ר ב. מינץ :

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר-הכנסת בדר לסעיף 1 של החוק.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת י. בדר לסעיף 1 לא נתקבל.

הי"ר ב. מינץ :

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת ת. רובין להוסיף סעיף בחוק.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר-הכנסת ת. רובין לא נתקבלה.

החוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3), תשי"ג — 1952, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ב. מינץ :

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת וילנר להודעה קצרה על הימנעותו מהצבעה.

מאיר וילנר (מק"י) :

אנו נמנעו מן ההצבעה להארכת תקפן של תקנות ההגנה בענין הפיקוח על המזונות. וזאת משלוש סיבות : (א) אנו מתנגדים להמשכת תקנות ההגנה הבריטיות והשימוש בענשים אדמיניסטרטיביים במקום להסדיר את הדבר בחוקים רגילים. (ב) משום שהמושג — פיקוח על המזונות במדינת ישראל — נהפך לאחיות'עניים. לא היה פיקוח ואין פיקוח. (ג) התקנה השביעית המדברת על מניעת רווחים מופקעים אינה אלא מעשה מרמה. הרי לא היה פיקוח על הרווחים ולא יהיה פיקוח על כך מצד הממשלה החדשה. כל עוד לא יש-תנה הרכב הממשלה באופן יסודי, כל עוד לא תקום ממשלה עממית, לא תהיה מלחמה במפקיעי-השערים הגדולים. הממ-שלה הזאת היא המגינה על אלה שצריכים להיות הנענשים על זיוף המזונות ועל רווחים מופקעים. אינני מאמין, ואיש איננו מאמין ששר-המסחר והתעשיה החדש יעשה את אשר לא עשה קודמו ויפעל נגד בוחרי...

מכל הסיבות האלה אנו לא הצבענו בעד הארכת החו-קים האלה.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כנסת נכבדה, כבר אמרתי בדברי הפתיחה, שהוועדה דנה בשאלת הענשים האדמיניסטרטיביים, אבל לא מצאה לנכון להכניס את התיקונים האלה, מפני שנאמר לה שהחוק המטפל בענינים האלה — חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים — נמצא ברגע זה בטיפול של ועדת הכלכלה, ושם מתנהל דיון יסודי בשאלה זו.

בנימין אבניאל (תנועת החרות) :
כבר חצי שנה.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
לאו דווקא.

ואגב דיון זה, בהמשך הדיון הזה וכתוצאה ממנו הוכנסו גם שינויים אדמיניסטרטיביים מסוימים בסדר העונשים האדמיניסטרטיביים שהיו קיימים לפני-כן. אמרתי, שכיום ישנה למעשה ועדת ערעורים, יש ועדת ערעורים עליונה ויש אפשרות של ערעור נוסף לפני השר. יש להניח, שאמצעי זהירות אלה יהיו בוודאי בתקפם גם בתקופת כהונתו של שר המסחר והתעשיה החדש.

נוסף לכך נאמר לנו בפירוש, שלא תקנות ההגנה האלו משמשות יסוד להטלת עונשים אדמיניסטרטיביים, אלא יש חוקים אחרים המשמשים לכך. לכן אין למעשה ערך לדבר אילו היינו מקבלים את ההסתייגויות האלה ביחס לגופו של דבר, שרשי אים הפקידים מוצאים לנכון להטיל עונשים כאלה, יש להם האפשרות להטילם בתוקף החוקים האחרים.

לכן אין טעם להכניס את התיקונים האלה. ובמיוחד רוצה אני להדגיש, שבוודאי לא צדק חבר-הכנסת אבניאל כשרצה להסביר, שאין צורך בשום פנים בעונשים אדמיניסטרטיביים. למעשה חבר-הכנסת רובין כבר ענה לו על כך, שיתכן וייתכן שיהיה צורך במקרים מסוימים חמורים, חקורים לעתים לא כל-כך רחוקות, להגיב בצורה מהירה ודראסטית על עבירות קשות. לכן ודאי שאיראפשר להסכים לדעה זו האומרת, שיש בכלל לבטל אפשרות כזאת מלכתחילה. אני מבקש לדחות את ההסתייגויות שהושמעו כאן.

ה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום

(חוקת השיפוט תש"ח), תשי"ג — 1952 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

הי"ר ב. מינץ :

אנו עוברים לסעיף ל"ו, תוספת לסדר-היום, והוא : חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (חוקת השיפוט תש"ח), תשי"ג — 1952, קריאה שניה ושלישית.

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת אונא.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הדיון בהארכת תוקף תקנות לשעת חירום, חוקת השיפוט תש"ח התנהל סביב השאלה, אם יש צורך להכניס ברגע זה שינויים ותיקונים בחוקת השיפוט תש"ח. בשעת הדיון בוועדה נאמר עליידי בא

כוח הממשלה, שמעבדים עתה חוק שיפוט חדש והוא נמצא בשלבי הראשונים. מאחר שהתברר מתוך הפרקטיקה המש-פטית בבתי הדין הצבאיים, שיש צורך בתיקונים, דנה הוועדה בשאלה, אם כדאי לחכות עד שיובא החוק החדש וייעבר בדיונים בכנסת, או אם יש להכניס בינתיים תיקונים לחוקת השיפוט הקיימת. הוועדה היתה בדעה שיהיה מן הנכון ומן הרצוי להכניס תיקוני חוק בהקדם ולהעבירם בכנסת, כי התברר שלא מעטים הם הסעיפים הטעונים תיקון ושינוי בחוקת השיפוט תש"ח. לכן קבעה הוועדה, ברצותה להביע את דעתה זו, שתקפן של תקנות שעת חירום, חוקת השיפוט תש"ח, יוארכו עד ל-4 חודשים, כלומר עד 30 באפריל 1953 — ט"ו באייר תשי"ג. הוועדה הביעה את דעתה ומש-

לכנסת ויאמרו שלא הספיקו להכין חוק חדש ויבקשו מאתנו שוב להתקין תקנות ארעיות. ידוע לי שכבר היו כמה הצעות לחוקים תקינים בשטח זה, אולם כמה פעמים התחלף האחראי המטפל בשטח זה בצבא, וכל חודש פסל את הצעת קודמו ואמר להציע הצעה חדשה.

מאחר שלדעתי, גם אם נאריך הפעם את תוקף התקנות, יחזרו ויבקשו להאריך מחדש ויסבירו לנו שלא הספיקו להכין הצעה, הריני מציע לשלל הפחות נחייב את האחראים לכך להופיע שוב ולנמק לשם מה נחוצה הארכה. ישמש להם המועד הקצר שעליו נחליט להאריך את תוקף התקנות, אוהרה ואתראה שהגיע הזמן להיפנות לחקיקת חוק חיוני זה הנוגע להרבה חיילים ישראלים, העלולים לעתים להיפגע בשל כך שלא בצדק. אם אין אפשרות להביא חוק שיפוט חדש לגמרי, יש לפחות לתקן את הליקויים העיקריים שבחוק זה, כפי שהוכיח הנסיון בשלוש השנים שעברו, וכפי שמחייבת המציאות והנסיבות המיוחדות של חיינו במדינה עצמי אית, להביא לפנינו רק את תיקון הליקויים העיקריים. מדוע עלינו לדחות גם את תיקונם של הליקויים הללו, ואפילו הד"ר ורשים ביותר?

אני מציע לכנסת להאריך אם תקפן של תקנות אלו עד ל־31 בינואר 1953, ואם לא יספיקו להכין עד אז חוק חדש, יבואו ויסבירו לוועדה המוסמכת את הסיבה לכך, ורק לאחר זאת ניתן להם ארכה קצרה נוספת.

משה אונא (יד"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. הוועדה קיבלה מבחינה עקרונית את הדעה שיש להאריך תקפן של תקנות אלה לתקופה קצרה, כדי להביע בזה את הצורך בהכנסת תיקונים לחוקת השיפוט. הוועדה לא קיבלה את ההצעה להאריך את תקפה של החוקה לחודש אחד בלבד, כי הצעה זו איננה מעשית. במשך חודש לא יוכל להיות סיפק בידי הממשלה ובידי הכנסת להעביר את התיקונים הדרושים. לכן ממליצה הוועדה על הארכת תקפן של התקנות האלה לארבעה חדשים, ואני מבקש לדחות את הצעתו של חבר־הכנסת בדר.

היו"ר ב. מינץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר־הכנסת בדר.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר־הכנסת י. בדר לא נתקבל.

היו"ר ב. מינץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על הארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח), תשי"ג — 1953.

ה צ ב ע ה

החוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (חוקת השיפוט תש"ח), תשי"ג — 1952, בנוסח הוועדה, נתקבל.

אלתה בפני בא כוח הממשלה, שלפי שעה יובאו בפני הכנסת תיקונים בחוקת השיפוט ויקבלו את הקפם.

היו הצעות להכניס תיקונים מדיים אנכ הארכת תוקף תקנות לשעת חירום. חבר־הכנסת ורהפטיג הציע, לנסח את סעיף 76 של החוקה בצורה כזו שתתכן לבית הדין האפשרות לשחרר מאחזירות לעבירה אדם שעבר עבירה מטעמי מצפון. תיקון זה הוצע כידוע כבר ארבע פעמים אבל לא נתקבל עד כה בכנסת. הוא גיסח את הצעתו כך: „למרות הכלל שנקבע בפרק הזה בתקנה 61 — טענת הנאשם, שנאלץ הוא לעבור עבירה בגלל טעמי מצפון, יכולה לשמש עילה לשחררו מהאחזירות לעבירה, או כנסיכה המקילה על העונש". הוועדה מצאה, שיהיה לא מן הנכון להביא ענין מיוחד זה — עם כל חשיבותו הפרינציפיונית — לדיון בפני הכנסת מאחר שישנם ענינים רבים בעלי חשיבות כללית לא קטנה הקשורים בעניני ניהול המשפטים בבתי הדין הצבאיים, ולא יהיה סיפק בידה לדון בהם בשעה זו.

לכן סיכמה הוועדה את דיוניה בכך, שחברי הוועדה, שרצו להכניס תיקונים, הסירו את הצעותיהם מסדר היום מתוך תקווה, שהממשלה תכניס את התיקונים הדרושים בזמן הקרוב, ואז יהיה בידם להציע את הצעותיהם. ישנה הסתייגות אחת בחוק זה לחבר־הכנסת בדר, המציע לקצר עוד יותר את תקופת הארכה.

בנימין אבניאל (תנועת החרות):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. אנו מציעים לקצר את תקופת הארכה של תקנות־שעת־חירום אלה. היינו רוצים בכ"ל לבטל חוק זה שהונהג לפי תקנות־שעת־חירום. הגיע הזמן שייבאו לפני הבית הנכבד חוק תקין, חוק־קבע ישראלי בני דון זה. ברוני להזכיר לבית...

ראובן שרי (מפא"י):

חוקת השיפוט היא גם כן חוק ישראלי.

בנימין אבניאל (תנועת החרות):

הנה לפני החוק וכתוב במפורש: חוק להארכת־תוקף של תקנות־שעת־חירום, וחוקים החירום אינם חוקים ישראליים, אלא חוקי חירום בריטיים.

אין אנו מציעים לכנסת לבטל לגמרי את ההצעה להארכה, משום שאנו מתחשבים בכך שאין להשאיר את המדינה ללא כל חוק. אבל דעתנו היא שהיתה די שהות בידי האחראים לכך כדי להביא לכנסת תוך שלוש שנים חוק תקין. אם אינני טועה — ואם אני טועה יוכל חבר־הכנסת הררי לתקן את דברי — כבר האריכה הכנסת תקנות אלו ארבע פעמים. במשך ארבע שנים אפשר היה להביא חוק תקין במקום התקנות הללו.

כאשר דנו בוועדה על הצעה זו הובעה הדעה שהחוק הקיים אינו גורם כביכול קשיים ותקלות, — אך לא כן הד"ר דיברתי אחר־כך עם אנשים הקרובים לדבר, והם אמרו לי שהחוק הקיים גורם תקלות וקשיים רבים לחיילים ישראליים. ועוד: אינני בטוח אם בעוד ארבעה חדשים לא יחזרו

ו. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 3, תשי"ג — 1952 *) (קריאה ראשונה)

מכל הבדלים בין זקן שנתן 30—40 שנות עמל בארץ הזאת ובין זה שבא אך אתמול. מדוע צריך ליצור כאן את ההבדל הזה ולהבליט שהנכים העולים החדשים, להם נחזק חוק חדש מיוחד, שכמוכן הוא מבטיח פחות מאשר החוק לגבי מלחמת העולם שהיו מבני הישוב.

זה באופן כללי, ועכשיו לגבי הזכויות המאטריאליות, לא ייתכן להכות את הנכים שליש פעמים, פעם אחת — שהתגמול אינו כנוי על עקרון של תגמול והפחתות.

שר-העבודה ג. מאירסון :

את מערכת את שני החוקים.

חנה למדן :

אם כך אני מפסיקה ואמשיך כאשר נגיע לחוק השני.

מאיר וילנר (מק"י) :

כנסת נכבדה, החוק המוצע עליי משדר-הבטחון, חוק הנכים (תגמולים ושיקום), בא להרחיב את טיפול המדינה בנכים, נוסף על אלה ממלחמת העצמאות גם על לוחמי הבריגדה בזמן מלחמת העולם השנייה, ועל חברי ההגנה. אולם החוק הזה וגם החוק השני, שידובר בו בוודאי היום, מוציאים מכלל טיפול של המדינה את הנכים ממלחמת העולם השנייה שלחמו בצבאות שמיגרו את ההיטלרים, אשר נפצעו במלחמה נגד הנאצים בצבאות בנות-הברית ובמלחמת הפארטיזאנים ותושבי הגיטאות נגד הצורך הגדול ביותר של האנדר שות והעם היהודי.

מזויר מאד הוא שהחוק הזה מתעלם לגמרי מנכים אלה, מהלוחמים נגד היטלר, מהפארטיזאנים שלחמו נגד היטלר. החוק הזה מוציא בפירוש נכים אלה, אינו כולל אותם. נכים אלה, קטועי יד ורגל, יצטרכו להיות מופקדים גם להבא, מעמידים אותם במצב של מופלים לרעה ונחות-ידרגה שיצטרכו להיות "מקרים סוציאליים", שיצטרכו לפנות למשרד-הסעד ולהתחנן כעני בפתח.

אני חושב שאי-הרחבת החוק הזה על נכים ממלחמת העולם השנייה, שלחמו נגד היטלר, זהו אות קלון על מחבר רי החוק הזה, זהו כחם על אותה ממשלה המעז להתייחס כך למלחמה האנטי-פאשיסטית, למשתתפים במלחמה זו, שהודת לנצחון בה אנו קיימים. אילולא הנצחון על ההיטלרים היו מושמדים מיליונים יהודים נוספים, ובלי כל ספק, אילו היה בא לארץ ישראל הצבא הנאצי, היה הישוב היהודי מושמד, ולא היינו מגיעים — מבחינת עצם הקיום — למלחמת העצמאות ולמדינת-ישראל.

לכן עצם העיקרון הכלול בחוק הזה, המפלה לרעה את נכי מלחמת העולם השנייה הוא עיקרון פסול, הוא עיקרון המזלזל בחשיבות ההיסטורית המכרעת לעם היהודי לכלל העמים בני צחון על ההיטלרים, שהצבא הסובייטי היה הגורם העיקרי לו, ואשר הקים את הקואליציה הגדולה בתולדות האנושות. האם אין קשר בין ההוצאה המפורשת מהחוק הזה של הנכים האלה ובין הידידות של אותה ממשלה שהכניסה את החוק, עם הניאור נאצים מבין ? האם אין קשר בין הגישה הפוליטית העקרונית הזאת לגבי המלחמה נגד היטלר ובין ההצבעה של משלחת ישראל באו"ם שנמנעה מלהצביע נגד פרנקו, תלמידו של

ה"ר ב. מינץ :

אנו עוברים לסעיף י"ג של סדר-היום — חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 3), תשי"ג — 1952. רשות-הדיבור לשר-העבודה.

שר-העבודה ג. מאירסון :

כבוד הוישבראש, כנסת נכבדה, לפי בקשת שר-הבטחון, הגני מתכבדת להגיש הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), (תיקון מס' 3), תשי"ג—1952.

כאשר נתקבל בכנסת בשנת 1949 חוק הנכים (תגמולים ושיקום), היינו נחוצים ללחץ המשימה הכבדה ורבת-האחריות של שיקום נכי המלחמה. הצרכים היו כה גדולים, שעל אף רצוננו לא יכולנו בשעתנו להרחיב את החוק ולהעניק זכויות לפי לנכים אחרים, שתמיד הכרנו בזכויותיהם; כוונתי לנכים ששירתו בצבא הבריטי וביחידות הלוחמות של ארגון ההגנה.

החוק המוצע בא להשלים את חוק הנכים לשנת תשי"ט, והוא מרחיבו וכולל בו את אלה שהתגייסו על-פי קריאת המוסדות הלאומיים ליחידות לוחמות של הצבא הבריטי, ואת אלה ששירתו ביחידות הלוחמות של ארגון ההגנה. על-פי החוק המוצע יובטחו לנכים אלה מלוא הזכויות לגימלה ול-שיכון, שמעניק החוק לנכי צבא ההגנה לישראל.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת-העבודה.

ה"ר ב. מינץ :

ועדת-הכנסת לא קבעה זמן לויכוח זה, ולכן אמסור רשות-הדיבור לעשר דקות לכל אחד מן הנואמים. רשות-הדיבור לחברת-הכנסת למדן.

חנה למדן :

אני מברכת על כך שנעשה סוף סוף נסיון לפתור את בעיות הנכים — נוסף על נכי מלחמת השחרור, ולאותם חברי ההגנה שחיו כאלו היו לוחמי מלחמת השחרור. באו הצעות חוק בשביל נכים, חברי ההגנה, לוחמי הבריגדה ויחידות לוחמות אחרות מימי מלחמת-העולם השנייה. אני מצטערת שהוכנסה הבדלה בין לוחמי מלחמת-העולם השנייה שמחונן הישוב, ובין לוחמי מלחמת-העולם השנייה שבין קר בוצי היהודים בגולה. אינני חושבת שיש לשים הבדלה בין לוחמי הבריגדה שהתייצבו לפי קריאת המוסדות הישוביים ובין לוחמי מלחמת-העולם בתפוצות, בין שגויסו על-ידי ממשלותיהם ובין שהתייצבו מרצונם הטוב.

כל חברי הבית היו שותפים ליחס המיוחד של טיפול בבעיית מלחמת השחרור, שלפיו תגמול המדינה, לפחות מבחינה כלכלית, גמול מלא אלא שנתנו מבריותם ומגופם למען תקומת המדינה. אולם כולנו שותפים גם בידיעה שכל היהודים, לוחמי צבאות הברית ופרטיזאנים עזרו למיגור הנאצים בעולם ונקמו דם יהודי. משום כך שואלת אני, מדוע בשעה שבאים להציע חוק נוסף, אין כוללים גם יהודים חברי הבריגדה ולוחמי התפוצות במלחמת-העולם השנייה ? מדוע עושים המליה זו ? האם אנו רוצים לעשות באמצעות חוק הבדל בין תושבי הארץ ובין עולים חדשים ?

אנו נמנעים בכל חוק ליצור איזה הבדל שהוא. אנו עוסקים עכשיו בחוק הביטוח הלאומי, ואנו משתדלים להימנע

לכם נקיפת מצפון כל שהיא אי פעם לגבי לוחמים בישראל, לגבי מתנדבים בישראל, אבל נדמה שכעת נרגעתם כליל.

אני בא להתיר בפני מצפונכם, אשר לצערי אינו מגיב לא רק על כך, אלא על דברים ותופעות חמורות מאד בחיינו, בעיקר בשטח המוסרי והמצפוני. בא אני להזכיר לכם את בעיית הנכים אשר החוק הזה התעלם מהם, והתעלם מהם, בוודאי, מתוך כוונה תחילה, אתם היושבים בין כתלי הכנסת מתחמקים מליתן תשובה לתופעה הזאת, שהיא כובש זר ומשעבד בישראל, שהיא היו מתנדבים בישראל אשר עזבו נשים, ילדים והורים, השליכו חייהם מנגד ויצאו לשחרר את הארץ הזאת, יצאו לבנות מחדש תקוה לישראל, להקים יסוד חיים לישראל. איך זה הספקתם כבר לשכוח אלפים שישובו בבתיסוהר, מאות אשר גורשו לחוץ לארץ, נכים קטועי יד ורגל, ועל כולם — האנשים אשר עלו לגרום בשירה על שפי' חותיהם, קידשו את שם ישראל בישראל ובעולם והחזירו לאדם העברי את דמותו, את דמות האדם המכבד את עצמו, היוצרת מלכות, היוצרת מולדת מדינה ואינו מסכים לחזת בניין השעבוד.

תארו לעצמכם: לולא המלחמה הזאת, שאיש אינו מבקש פרס בעדה, אלא אשר שנים על גבי שנים נתנו את כל אשר היה להם, איש מהם אינו בא היום לבקש מכם פרס, גם לא הכרה פוליטית במעשיהם. אין לנו צורך בהכרה שלכם, ויתרנו עליה ביום שיצאנו לעשות את המעשה. אבל תארו לעצמכם, מה היתה דמותנו היום לולא המלחמה הזאת, הייתם שותים תה עם מקמיילק אי שם בירושלים — שלא היינו מגיעים אליהם, הייתם מקבלים עליכם את גורדינו של מושל בריטי והייתם מתחננים לקבל 3000 סרטיפיקאטים, אם כי הגענו מחדש למכסות סרטיפיקאטים.

אין זו הפעם הראשונה שאנו מעלים בעיה זו של יהודים, אשר בוודאי לית מאן דפליג, שבהקריבם את אשר הקריבו, לא עשו זאת למען עצמם, לא עשו זאת למען תועלת פרטית, אלא הלכו לעשות את אשר הלכו לעשות מתוך צו מצפונם, לא קיבלנו צו של מוסדות לאומיים, ולא עלינו צו זה יצאנו להילחם, אילו לצו זה היינו מחכים, לא היתה מלחמת שחרור בישראל, לא היתה מלחמה כזאת.

ובכל זאת, בבואכם לפתור את השאירות של הבעיה הזאת, אתם מוסיפים להתעלם מקטועי יד ורגל, מאנשים הנוש' אים פצע בגופם עד היום הזה, מאנשים שהניחו נשים אלמ' נתי, ילדים יתומים והורים שכולים, אתם מתעלמים מן הבעיה הזאת זה ארבע שנים ללא בושה וללא כלמיה, במצת נחושה. קשה למצוא אצלכם הבנה לבעיות דם, בעיות הקרבה והת' נדבות, ובכל זאת נוסף לעורר את הבעיות הללו גם מעל הב' מה הזאת וגם בעם. זאת עליכם לדעת: אם הגענו לידי ירידה מוסרית כפי שהגענו, אם הגענו למצב של לא-אל, לא-מלך, לא-גיבור, לא-אמן, לציניות של חיים — הרי ראשית חטאת זו, כאשר החילולם להפלות בין דם לדם מן הימים הראשונים של קיום מדינתנו. כבר אז עמדתם מעל במה זו ואמרתם: נכים יש לכם, מ' אמר להם להילחם, מ' שלח אותם לחזית הריא להקריב את חייהם? אנו לא שלחנו. והגענו בהתפתחות לא רק לשחיתות ולא רק להרס המוסרי הזה של הפליה בין דם ודם; גם הגעתם להפליה בשטח הלחם ובשטח קורת-הגג, כי כאשר מתחילים בהידרדרות המוסרית - אין לה קץ ואין לה גבול.

ובעמדנו לפני הצעת חוק זו, אני אומר לכם בגלוי: לא באתי לעורר רחמים, לא באתי גם לתבוע הכרה פוליטית

היטלר ושותפו, אשר משלחת ישראל לא התנגדה לקבלתו לאוני' סקו, ארגון "התרבות" של אר"ם?

אנו תובעים שבמקום תמיכה בהכנות למלחמת-עולם חדשה יהיו עם הנאצים הגרמנים, היתה תמיכה לנכי המלחמה נגד הנאצים; במקום תקציב להכנות מלחמה חדשה שתביא לנכים חדשים — תקציב בשביל נכי מלחמת-העולם השנייה יחד עם כל הנכים.

אני רוצה לציין, שאם החוק לא יתקן, אם בארץ יתהלך- כו אנשים קטועי יד ורגל, אנשים שאיבדו את כושר עבודתם, המלא או החלקי, בגלל השתתפותם במלחמת השחרור האנטי-היטלרסטית הגדולה, שהיתה מלחמה לאומית גדולה גם של העם היהודי, הרי שזה מחנך את הנוער במדינת-ישראל, זה מחנך את העם לזלזול במלחמה האנטי-היטלרסטית, להתפיי' סות עם הנאצים. מתוך כך אנו רואים בהצעת החוק כפי שהו' צעה — הוצאת נכי מלחמת העולם השנייה — לא רק פגיעה חמורה בנפגעי המלחמה הזאת, אלא גם נזק חינוכי תרבותי עצום לגבי הנוער וההמונים בישראל. אנו רואים בזה גם אפי' ליהם ביחס לעולים החדשים.

מי הם למעשה הנפגעים? אלה הם עולים חדשים. מה בין נכה אשר איבד את רגלו במלחמה נגד הנאצים בצבא הסובייטי, או בצבא הצרפתי, או בצבא אחר ובין אלה אשר איבדו את רגליהם או ידיהם, או נפגעו בצורה אחרת בלחמם בצבא הב' ריטי? אי-אפשר להמשיך במצב הזה של התעללות בלוחמים האנטי-פאשיסטיים; אי-אפשר להמשיך לשחק, כאשר ארבע' חמש שנים לאחר הקמת מדינת-ישראל מתהלכים בינינו נכים אשר המדינה בהחלטות הרשמיות של הכנסת מחליטה: אנו לא דואגים לכם כלכלים אחריהם, נכי המלחמה האנטי-היטלרסטית הם נכים ממדרגה שנייה. (ק ר י א ה: איפה זה כתוב)? בחוק כתוב שנכים ממלחמת העולם השנייה אינם נכללים בשי' קום ותגמולים.

מתוך כך אנו תובעים מהממשלה שעוד לפני שהחוק יועבר לוועדה תכנים את החיקונים הדרושים.

בבה אידלסון (מסא"י):

קודם כל, תקרא אותו.

מאיר וילנר (מק"י):

אני מוכן לקרוא אותו. החוק נוגע לנכים מיחידות הלוח' מים של ארגוני ההגנה או מיחידות לוחמי צבאות בריטניה. כל יתר הנכים ממלחמת העולם השנייה, זאת אומרת, אלה שלא שירתו בצבאות בריטניה ושלא היו ביחידות הגנה — החוק אינו דואג להם. (ק ר י א ה: חברי-הכנסת וילנר, אולי תר' איל לעיין גם בחוק השני?) גם החוק השני אינו דואג להם. נאמר בו בפירוש כי ששה סעיפים המטפלים בנכים לא יחולו על נכי מלחמת העולם השנייה, לא יחולו על נכים מן המלחמה האנטי-היטלרסטית.

מתוך כך אנו דורשים מהממשלה, שתסיר את הכתם הזה מעצמה ומעל המדינה ותתקן את החוק בצורה שיהיה בעל חוקף לגבי כל הנכים שלחמו נגד הנאצים.

חיים לנדאו (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת הנכבדים, יש לי הרושם שהצעת החוק המובאת לפנינו עומדת להרגיע את מצפונם של חברי הכיתה. אמנם אין לי בטחון שמצפונם נקף במשך ארבע השנים הללו, בטרם הובא החוק הבא לתת את התשובה לבעיית הנכים של חיילי ההגנה והבריגאדה. מסופקני אם היתה

חיילי ההגנה, הועמדו עד היום מחוץ לחשבון, באיחור רב באים עכשיו לתת להם את המגיע, שנגלו מהם בלא צדק במשך זמן כל כך רב, בכל מקרה כזה אני אומר: מוטב שה' בינו באיחור מאשר אילו לא הבינו גם עכשיו. אך חבל שב' איחור רב כזה הבינו, והבנה באיחור זמן אינה מכפרת על הפשע בעבר.

אך גם אחרי שהוחלט על כך, לא רצו כנראה בכל זאת, שיודגש בחוק, שהמדובר הוא בלוחמי שחרור וישראלי. לוחמי שחרור וישראלי הם אלה שלחמו על שחרור, ואינו רוצה להק' טין בואת אף במשהו את המעשה, שנעשה עליידי כל השאר שלחמו במלחמה אחרת, במלחמה נגד היטלר, מלחמה שהשי' תחפותנו בה היתה גם היא מחובתנו. איני מוכן אף לרדע להעמיד אחד מול השני ולבדוק מי יותר טוב ומי פחות טוב ואם אפשר לומר: „שניהם יותר טובים“. כאמור, אני נגד הבדלה, ולכן אני מציע, לאחד את שני החוקים, אבל אם אתם מבדילים — הרי מקומם של אלה הוא עם חבריהם, שלחמו נגד היטלר בכל'מיני צבאות, גם שלא בצבא האנגלי, אלא גם בצבאות אחרים שלחמו אותה מלחמה ממש ושהיו בעלי-ברית ביניהם. אז הם היו כולם בעלי-ברית — הצבא הצרפתי, הבגלי, והרוסי, והאמריקני. מהו היסוד להבדלה? — מי חכם וילמדני.

אני אומר עוד פעם, אני בעד זה שיכללו את כולם יחד — לוחמי שחרור מינה'ישראל והלוחמים במלחמה נגד היטלר. זה וזה היו בעצם חלקים של מלחמת שחרור גדולה. כשלחמנו נגד המופתי ובעלי-בריתו בארץ-ישראל ואלה שלחמו נגד המופתי כשארצ'ן את כנופיותיו בחורבניה, או אינני יודע איפה, לחמנו את אותה המלחמה עצמה. אנחנו, שלחמנו בה את המלחמה כיהודים, בארץ-ישראל כצבא יהודי, לחמנו כיהודים גם בצבאות אחרים. או ככולם ייכללו בחוק אחד, ואם רוצים הבדלה, הרי לפי סימן זה: מלחמת שחרור וישראל מצד אחד ומלחמה בנאצים מצד שני.

אני מסיים בזה ומציע, שאם כי הדיון כאן היה נבדל, וכנראה שכך יימשך, הרי אחרי שימסרו גם חוק זה וגם את החוק הבא לוועדות החוקה, תיבדק בוועדה האפשרות (שא' נתנו נציע אותה), של איחור שני החוקים האלה בצורת תיקון לחוק הנכים, שנחלק בעבר, כדי שלא תהיה לפחות כזה הבדלה בין ניווק אחד לשני, כשהוא ניווק בשליחתנו, בש' ליחות עמנו.

דוד בריהא (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. יש משהו טראגי בעצם הוויכוח הזה סביב חוקים שהובאו לפנינו המוקדשים לתג' מולין ושיקום של הנכים. והיה טוב אילו היינו יכולים להימנע מזה ולקבלם בלא ויכוחים, אבל כנראה שהתפתחות הדברים היא כזאת, שיש הכרח לדבר גם על דברים אלה. דבר אחד רשאים אנו לתבוע מתבר-כנסת העולה על במה זו כדי לדון בחוק שהועמד לדיון: שעליו לדעת אותו וגם את החוקים האחרים שהושמו באותו זמן על שולחן הכנסת והעונים בחלקם או בשלמותם על הבעיה הנדונה. חבר הכנסת וילנר נתן לנו כאן תמונה פאסיט של חבר-כנסת, שאינו קורא את החוק אלא כשיושב-ראש הכנסת מודיע שאנו ניגשים לדיון בו, הוא לא קרא אותו קודם, וגם לא חוק אחר המופיע באותה חוברת והדן בנושא המעניין אותו. חבר-הכנסת וילנר, אילו היית מטריח עצמך לרדף באותה החוברת הבחולה, לא יכולת לגאום נאום פאתטי כזה ולהכריז, שאלה שהיו בצבא הסובייטי אין המדינה דואגת להם. החוק מס' 133 מופיע באופן כרונוולוגי לפני חוק

במעשה המשחרר של חברי הארגון-הצבאי-לאומי ולוחמי חירות-ישראל; אין לנו צורך בכך. אך באתי לתבוע את הפת' רון המעשי הכלכלי, היום-יומי: למה יופקרו? וכי דם האחרים סמוק טפי? יש נכים וגנים בישראל, יש דם ויש דם בישראל?

אני מתפלל על הציונים הכלליים: כבר היום ויתרו על השתתפות בוויכוח הזה. כבר הספקתם לשכות, כנראה, את מה שדרשתם אתמול יחד אתנו.

אני תובע לא לעבור לסדר-היום על בעיה מוסרית זו, בעיה שהיא מאשיות יסוד קיומנו. היא חייבת למצוא את פתרונה, ולא ניתן מניה, נמשך לעורר מצפון במקום שנמצא אותו. אך הסירו את הכתם ממצפונם, התחילו להתבייש קצת, התחילו גם להסתכל בערכי צדק ומוסר בחיינו, ואז מאמין אני שתגיעו למסקנות אחרות.

ישראל בריהודה (מפ"ם):

כנסת נכבדה. עוול גדול עשו לכנסת ולענין, שלא הע' מידו את הדיון על שני החוקים — „חוק הנכים (תגמולים ושיקום)“, ו„חוק נכי מלחמות שלפני הקמת המדינה“ — לדיון משותף. אולי מאוחר עכשיו להציע הצעה זו, על כל פנים מציע לפחות דבר אחר — שבוועדה ידועו שני החוקים האלה יחד, ואני מקווה שאולי שם תימצא ההבנה לקבלת נוסח, שיאחד את שתי ההצעות האלה לחוק אחד. אני מזכיר זאת במיוחד במליאה, כדי שאם יהיה צורך נקבע זאת כאן במיוחד, וכדי שלא יימצא אחר-כך בוועדה מי שיוכל להוריד מתוך ניהומים פורמאליים הצעה זו מהסדר. מאחר שזה „נושא חדש“, וכן הלאה, דברים שקרו לא פעם.

אני אדבר לעת-עתה רק על החוק הראשון. וכשנגיע לחוק השני נציע אותו דבר — לאחור בוועדה, והחבר שידבר, ידבר לגופם של סעיפי החוק השני.

לחוק הנידון עכשיו שתי הערות. והראשונה לנואם הק' דם: לבי לאלה שהחליפו את המלחמה על חירות במלחמה על „חירות“ במרכאות כפולות ולקרבנות מלחמה זו. את זה אני אביע כאיש פרטי לאנשים פרטיים שניזוקו. אין שייכות בין החוק ונוסחתו לבין הדבר, שאמר כאן בא'כות „חרות“. אמנם ניווק בארץ לא רק אלה שלחמו בשדות „ההגנה“, כידור' לים, למשל, היו אנשים שניזוקו מהפצצות וכדומה, ואני חושב שמחובת המדינה לדאוג גם להם במאכסימום האפשר' רות, כרוך שבתוכם צריך להכליל כל מי שניזוק באיוו צורה בפעולות מלחמה, אבל כאן מדברים בלוחמי מלחמת השחר' רור.

אסתר רזאל-נאור (תנועת החרות):
ואלה לא היו לוחמים?

ישראל בריהודה (מפ"ם):

הם לחמו על „חירות“ במקום על חירות.

אני מצטער מאוד, שאחרי שהחירות הושגה — יש מי שנסמך להכניס אותה עכשיו במרכאות.

ועתה, למה שיש בחוק. יש כאן דבר אחד. שכו אני מנסים באיחור של הרבה זמן, לתקן עוול גדול, עוול פרינצי' פיוני גדול וגם עוול מעשי לאנשים חיים. ניסו להבדיל בין אנשי ההגנה שלחמו על חירות ישראל בלי שהיה עליהם עדיין שר ומדים, לבין אלה שהיו להם שר ומדים. המלחמה לא התחילה באותו יום שהוחלט באר'ם, שיש לנו רשות על חלק קטן של ארץ-ישראל; המלחמה על שחרורנו התחילה לפני כן, ואלה שניזוקו במלחמה זו, אם כי הם היו חיילי ישראל,

אירופה, אבל אנחנו לא יכולים לשכות גם מה שאנחנו חייבים לצבא בריטניה פה במזרח שלנו. במזרח הקרוב ודחוקא קרוב מאד, ראינו את מלחמותיו וקרבנותיו ואת התמונה הזאת אתה לא תשטשש.

ראובן שרי (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. רואה אני חובה לעצמי, לאחר דברי חברי-הכנסת וילנר, להזכיר לכנסת ולציבור מחוץ לכנסת כמה דברים שמפלגתו של חברי-הכנסת וילנר שקדה ושוקדת עליהם שישכחו. ואני רוצה להזכיר את העשרים ושלושה שלא חזרו עם הסירה שהפליגו בה לסוריה, את אלה שיצאו בראשותו של משה דיין לסוריה — חלוצים לפני החילים האוסטרליים בשעה שסוריה איימה להיפסק בסיס נאצי וקרב קפיצה לכיבוש ארץ-ישראל והשידתו — כל אלה הוקעו כמתנקשים בחירותו ובעצמאותו של העם הסורי, והאם כל אלה שהתגייסו לפי קריאת מוסדות הישוב העליוניים למלחמה בהיטלר לא הוקעו על ידי המפלגה הקומוניסטית עד 22' ביוני, עד ההתקפה על ברית המועצות, וכונו על-ידיה בברזלים, ב"קול העם לנוער", וב"קול העם" כ"משתפי פעולה עם האימפריאליזם" נגד מלחמת השחרור של מצרים, שהיו מנסים בה להגיע לידי הסדר עם רומלי, עם הנאצים? — והיום איך תרצה שיעצלו באוניוני דברייך? הבאמת חושב אתה שבישוב הזה כה רב הוא הטמטום עד שאם תשרי כל יום לפי פקודת הממונה עליך שיר אחד ותנסה לטשטש את גילויי הטומאה שאתם נושאים ונשאתם אתכם כימים שעמדנו במערכת דמים, יהיה מי שיאמין לכם? אנו נגלה את פרצופכם האמיתי ויכיר אתכם כל העם בציון.

מאיר וילנר (מק"י):

עכשיו אתם הזלכים עם הנאצים ואתה רוצה לטשטש את זה! אתם תמכתם במינכן, עכשיו אתם תומכים בנאצים!

ראובן שרי (מפא"י):

וגם לטובתו הוא, למניעת גשיאות והכרח להודות, אני מציע לחברי-הכנסת וילנר לעיין באותם הכרוזים שהזכרתי ושחיו כשמן-משחה על גלגלי הפורעים שהונהגו בידי המופתי וחבריו.

מאיר וילנר (מק"י):

אתם פרסמתם אותם! אתם עשיתם פרובוקאציות!

ז'ניה טברסקי (מפא"י):

מדוע אינך מכחיש אותם?

ראובן שרי (מפא"י):

חברי-הכנסת וילנר אינו מכחיש ולא הכחיש. הוא יכול היה אז להכחיש בפני הנוער הישראלי. הוא יכול היה אז להכחיש, אולם לא עשה זאת כי אי אפשר היה גם להיות בעל-ברית למופתו וגם להכחיש את המעשים שבזכותם נעשתה הברית.

ז'ניה טברסקי (מפא"י):

תכחיש עכשיו!

ראובן שרי (מפא"י):

מדוע לא הכחשתם אז, כאשר הופיע כרוזכם המפורסם, בו הוקעתם את טובעי "סטרומה" כשותפי האימפריאליזם? מדוע לא אמרתם אז, שזהו מעשה פרובוקאציה? כשהוקעו את הגיוס למלחמה בהיטלר וקראתם לגייסים ולמתנדבים

134, בו אנו דנים כעת, ואותו היית צריך לקרוא קודם, ובו כתוב: "שירות פעיל באחד מצבאות הברית או באחת היחידות הלוחמות במחתרת, במלחמה נגד ארץ עוינת וכו'", ואז לא היה לך שום יסוד לומר מה שאמרת. בכל-אופן, צריך היית להיזהר מאד מלדבר על התפיסות עם הנאצים, כי הדוגמה של התפיסות עם הנאצים ניתנה דווקא עלייך ברית-המועצות. המלחמה נגד היטלר בשביל הנוער שלנו ובשביל בני ברית אחרים לא התחילה עם התקפת היטלר על ברית-המועצות אלא שנתיים לפני זה. והסכנות שארבו לישוב הארץ-ישראלי ולישוב שלנו, שהבאת פה לדוגמה, הסכנות האלה נהדפו על ידי נצחון צבא בריטניה באל-עלמק, ואתה לא יכול למחוק זאת מן ההיסטוריה ולהתחיל שמטאלינגר, אבל יש שני צדדים למטבע, והסכנה לנו כאן נהדפה על ידי הנצחון באל-עלמק, שקדם לטטאלינגר.

ולעצם הענין. אינני תמיסדעים עם חברי-הכנסת ברי יהודה. שיש צורך לאחד את שני החוקים האלה. חברי הכנסת, החוק הזה המונח לפנינו הוא השלמת פרשה של מלחמת השחרור על כל צורותיה ושליכה, זה תשלום חוב של הישוב העברי בכל לגונה, לנוער שלנו, ונקודת הכובד של חוק זה היא בהדגשה שהוא בא לשלב במערכת הדאגה של המדינה את כל אלה שנענו לקריאת המוסדות הלאומיים בארץ-ישראל והתנדבו לצבאות הממלכה המאוחדת של בריטניה הגדולה ואירלנד הצפונית. בני הנוער לא הלכו על דעת עצמם, הם נשלחו על-ידי המוסדות הלאומיים שלנו, כלפיהם יש חובה מיוחדת של המדינה. וזו אותה הפרשה המתחילה בהשומר, בהגנה, בתנועת ההתנדבות ועוברת לצה.ל., מלחמת השחרור, והחוק הזה יוצר את השוויון בין כל חלקי המערכת הזאת.

ואשר לחוק השני — שאני מקווה שלא נצטרך לדבר עליו עוד הפעם — זוהי פרשה אחרת. והפרשה הזאת כוללת, חברי-הכנסת וילנר, את הפרטיאנים, כי נאמר בו ש"הוא חל על אלה שלחמו באחת היחידות הלוחמות במחתרת נגד הנאצים או שירות פעיל באחד מצבאות-הברית", והברית הזאת כללה אז גם את הצבא הסובייטי, ואין לך יסוד להגיד מה שאמרת.

מאיר וילנר (מק"י):

מה כתוב בדף 84?

דוד בררביהאי (מפא"י):

העובדה ההיסטורית הזאת של הצטרפות הנוער שלנו למלחמה נגד היטלר גם בתקופת הפיוס בין היטלר וסטאלין, אתה לא תמחק אותה, ואין לך לעלות ולהגיד דברים כאלה מעל במה זו. יש לנו זכרון לא קצר, אנו זוכרים היטב את התפתחות הדברים ואת הסכנה הטראגית שעמדנו בפניה בשנים 1940—1941, וגם עד 22' ביוני כשאמנו וחברייך גיליתם פתאום, שהמלחמה היא אנטי-נאצית ואנטי-פאשיסטית. עד 22' ביוני 1941 היתה זאת מלחמה שלא היה לכם שום ענין בה, וגם אז ארבו טכנות למדינת-ישראל ומול האויב לא עמדו אלא צבאות בריטניה. אתה מעיז מעל במה זו להעלות את החשבון הזה ולדבר על התפיסות?

מאיר וילנר (מק"י):

למה לא תמכתם בהצעות הסובייטיות ב-1936/37? תמכתם בצ'מברלין במינכן.

דוד בררביהאי (מפא"י):

אנחנו יודעים מה אנחנו חייבים לבני-הברית במזרח-

ראובן שרי (מפא"י):

שמישהו ידאג לנו? אני חושב שהגענו עד הלום מפני שלא חשבנו על זה. והנה הגיעה השעה והמדינה באה לידי החלטה לגמול לאנשי ההגנה ואחרים כזכותם, — מדוע לא תבורך על כך? חברי-הכנסת בריהודה האם מוכרח אתה תמיד להגיד רק רע? ואני מברך את המדינה שהגענו לשעה, שבאמצעים המעטים שברשותנו פתרנו את בעית הנכים, המשוחררים ומשפחות החללים — גם אם עוד לא לגמרי, כי יש עוד מאות ואולי עוד יותר ממאות נכים שהמדינה נאבקה לסידורם. וטוב שהגענו לשעה שיכולים אנו לעשות צעד נוסף, נברך על המעשה. וגם אתה חברי-הכנסת בריהודה, חובה עליך לעשות זאת.

טוב עשו שצרפו את לוחמי ארגון ההגנה ואת אלה שהלכו עליהם קריאת המוסדות היהודיים בארץ-ישראל לשרת ביחידות הארצישראליות של הצבא הבריטי. כל אלה היו בשירות ישראל, המדינה בדרך. וחובה למדינה בראש וראשונה כלפי מי ששירת מדינה זו, מי שהתגייס לפי צוים וקריאתם של מוסדות המדינה, מפני שאחרת מהי המסגרת הממלכתית? מה הם הדפוסים הממלכתיים? — כל דיכפוך? כל מי ששמלה לו וקרא „קצין אהיה לכם“ והוא פקד וציווה והפך משמעת לאומית ואת מרות המדינה?

חיים לנדאו (תנועת החרות):

אני גאה על זה! אתם הייתם שותפים תה עם מקמיקל עד היום!

ראובן שרי (מפא"י):

כל מי שפרק עול משמעת ממלכתית לא שירת את המדינה.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

איך זה קוראים לזה פריקת-עול? מה זו פריקת-עול פתאום?

ראובן שרי (מפא"י):

עוד תשמעי דברים בלתי-נעימים כפי שכבר שמעת על מעשיכם ודרככם.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אנחנו לא מזכירים לך מה שאתם עשיתם — מדוע תזכיר אתה? אתם ששיתפתם פעולה עם הסי.איי.די. על איזה משמעת אתה מדבר?

ראובן שרי (מפא"י):

מי שהתגייס לפי צו הסוכנות, כשהיתה ממשלה יש- ראל בדרך, הוא מוכרח להיות מצורף וכרוך בחוק זה עם אנשי ההגנה, מאז הקמתה ועד היום. והחוק מקנה סמכות כזו לשר הבטחון. ואני חושב לכבוד לממשלה ולמדינה למלא חובה זו, שהחוק בא להתקיימה.

מדינה הנכנעת לכל פורק עול ומתמרד, ועוד מזכה אותו בפרס, הורסת את ההכרה הממלכתית של אורחיה ומערערת את יסוד קיומה; כזאת לא תהיה מדינת ישראל.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

אל תדבר על פורק-עול!

חיים לנדאו (תנועת החרות):

אנשי ממלכה יפים הייתם!

בשם „משרתי האימפריאליזם“ מדוע לא אמרת זאת אז לנוער היהודי בארץ שאין אלה כרוזים, שאין זו דעתכם ושזוהי פרובוקציה? כה דיכרתם וכה תדבר היום, מפני שכל דברי-כם ומעשיכם הם תורה אחת של כוב, מפני שכל מעשיכם הם לשירות-הזר. הן תתבייש לעלות על במת כנסת ישראל העצמאית, ומכאן לעשות את השירות לזר, להסית ולהשמיץ את ישראל וממשלתה בשעה שמדובר בנכים, מדובר על חייהם ודמם של אלה ששרתו בהגנה —

מאיר וילנר (מק"י):

תיכוש אתה — כי אתה שותף לנאצים!

ראובן שרי (מפא"י):

בשעה שמדברים על אלה שמסרו דמם על כך שישאל תהיה עצמאית ושאתה לא בושט ולא נכלמת גם אז להוקיע אותם לא כאנשי ההגנה, לא כאנשים המשרתים את עמם את הישוב, אלא כ„שותפי האימפריאליזם“!

מאיר וילנר (מק"י):

ומה על הנכים?

ראובן שרי (מפא"י):

אולי תיכוש — היום?

ועוד הערה אחת. חברי-הכנסת בריהודה, כמוני כמוך, עוד לפני הקמת צבא ההגנה לישראל היינו חברים בהגנה, — כמוני כמוך, מן היום הראשון בו דרכה רגלנו על אדמת ארץ-ישראל. אני חושב שכל אחד מאתנו, בחשבון-דרך-חייו וזקף פרק זה לפרק המפואר ביותר בחייו החלוציים בארץ, וכמוני כמוך בודאי הצטערנו ונצטער תמיד כשקצרה ותקצר ידה של המדינה — קודם המדינה-בדרך או מסגרות אחרות שאנחנו חיים בהם — מלמלא בבת אחת את כל הצרכים ולפתור את כל הבעיות. ואם כן, האם אפשר מתוך צער זה להופיע על במת הכנסת, כפי שאתה חברי-הכנסת בריהודה עשית ולהכריז שעה שמואב החוק, הבא לתח לאנשי ההגנה ולמתנדבים ליחידות הצבא הבריטי את זכויותיהם כלומר: „גם כשמתקנים פשע, הפשע אינו חדל להיות פשע“? נדמה לי, שמותר לי להזכיר לך את הפסוק: „חכמים הזהרו בדבריהם“.

הן כמוני תדע בודאי, שסיום מלחמת העצמאות מצא את מדינת ישראל מתבוססת בדמיה. צבא עצום של משו-ררי מלחמה, של נכי מלחמת העצמאות שבין 30 לנובמבר 1947 ועד לגמר המלחמה — אינני חושב שאני יכול וצריך עכשיו לפרט כמה הרבה אלפים, וכמה עשרת אלפים היו אלה. לא היתה מדינה ואומה בעולם שעמדה לפני בעיה כזו בהיקפה, כפי שעמדנו אנו בהחשב עם מעמדה של המדינה, עם יכולתה ועם האוכלוסיה שהיתה בה. זו היתה משימה עצומה שעמדנו בה בשעה שהוחלט על חוק הנכים ותוך משפחות החיילים, ואמרנו: אם גם כבדה משימה זו מבצוע בידי מדינת ישראל ואפשרויותיה, נעשה את זה ויבוא יום ונגשום קצת לרווחה ופקדנו וזכרנו גם את אלה, שבשליחותה ובמרותה של „המדינה בדרך“ מלאו את חז-בתם. חברי-הכנסת בריהודה, כשהתגייסנו להגנה — אני לפני 28 שנים, או אתה לפני — האם חשבנו שמישהו חייב לנו, שמישהו יגמול לנו?

ישראל בריהודה (מס"ם):

לא!

ראובן שרי (מפא"י):

כי לא ממך למדנו זאת!

אסתר רויאל-נאור (תנועת החרות):

עוד תלמד הרבה!

יוחנן בדר (תנועת החרות):

ממלכת מיגרש-הרוסים! ממלכת הסי-איי-די.

זאב שפר (מפא"י):

כנסת נכבדה, ביקשתי את רשות-הדיבור בשביל להעיר הערה אחת או שתיים, שהייתי מבקש כי יושם לב אליהן כשיגיע הדבר לדיון בוועדה.

ההערה הראשונה נוגעת ליחידות העבריות בצבא הבריטי בשעתו. טוב עושה עכשיו הממשלה, שהיא מצרפת את הלוחמים העבריים באותם הימים שנפל בגורלם להילחם תחת פיקוד זר ותחת דגל זר, ללוחמני השחרור, ומשווה את הנכים שבאו משורותיהם בזכויות, לא רק משום שהם אזרחים שלנו, אלא משום שהם הרימו אז את נס מלחמת הקוממיות העברית.

אני יכול להעיד כי בוועידת המתנדבים שנתקיימה עם ראשית התנדבותם של איתם האנשים, הם אמרו בפה מלא ובאופן גלוי, בלשון שאפשר היה לדבר בה באותם הימים, כי הם לוחמים את מלחמת ישראל, את מלחמת הקוממיות של ישראל בארצו. הדברים כתובים על ספר; זוהי תעודה שכל אחד יכול לראות אותה. הדברים נתפרסמו גם בעתונות, ואחרי-כך ראו אור בחוברת מיוחדת ששמה "דברי מתנדבים". ולא היה מובן הדבר, מדוע אותם האנשים אשר הלכו לא רק להילחם בהיטלר — גם זה בלבד הספיק בשביל התנדבותם — אלא יחד עם זה ראו עצמם כלוחמי ישראל וחירות ישראל ועצמאות ישראל — אפייני הדבר כי כל מיני מושגים השגורים בפינו עכשיו הם השתמשו בהם אז — מדוע עד כה לא היתה למדינה אפשרות כספית-חמרית להיענות לתביעותיהם? טוב הדבר שעכשיו הגיעה להכרת הזכות, זכות השוויון ושוויון ערך הקרבן.

בקשר לכך לא ברור לי, אם צריך לנסח את הדברים בדיוק כפי שנוסחו, אני מקוה כי שום אדם לא יחשוד בי, שאני מפקפק במשורה בערכה של קריאת המוסדות הלאומיים, כפי שמונח הדבר בהצעת החוק. אין לי ספק שהקריאה הזאת מלאה תפקיד, תפקיד מדיני ותפקיד מעשי חשוב ומכריע. אין לי ספק שאין צורך להמרות את פי המוסדות הלאומיים בקריאתם. ואף-על-פי-כן יש איוה צד תמוה בניסוח הזה, אם נמצאו אנשים שעשו את המעשה לפי צו מצפונם בלבד — גם קרבנם הוא קרבן. אני יכול להביא דוגמה אחת: בימי ההתנדבות לגדוד העברי, בימי מלחמת העולם הראשונה, לא היו קיימים בארץ אותם המוסדות שאנחנו קוראים להם "מוסדות לאומיים". וקמה תנועת מתנדבים מבפנים, מלמטה, ואספו אז את הוועד הזמני ליתודי ארץ ישראל כדי שיאשר את המעשה שלהם. לא הוועד הזמני קרא להתנדבות, אלא המתנדבים קראו לוועד הזמני, שהוא יסכים להתנדבותם. קרבנם הוא קרבן, התנדבותם היא התנדבות.

הדברים האלה נאמרים כדי להעיר לוועדה שתטפל בדבר, שתיוהר בנוסח שלא יפגע באנשים כאלה, אף אם הם מעטים. לשוא מתרגשים הידידים מספסלי "חרות". בחוק מדובר על כך, ששרהבטחון זכאי להעניק את הזכויות לפי החוק הזה לכל מי שהוא מכיר בשירותו באותה תקופה שעליה מדובר. אין עלי הגבלה האוסרת זאת. אני חושב שאם יהיו

טעמים ונימוקים להכיר בשירותם של אנשים או של גופים שאינם מפורשים בחוק הזה, הוא יעשה זאת. אינני משער שרק מתוך רשעות שרהבטחון לא יעשה הדבר, כאשר יש לו ענין לא עם מפלגות בלבד, כי אם עם אנשים שהם נכים, ואם שירותם נרצה — גם התגמול יבוא.

אני מקוה כי שרת-העבודה לא תראה כוונת פגיעה בהעריית. אם הגיעה שעת התקין צריך לתקן בצורה כזאת שייראה ויתקבל באהבה ובגאווה עליידי אותם האנשים שאלהם הוא מכון, מוטב להקפיד על כל מלה שבנוסח, כדי שתושג המטרה שאליה החוק מתכוון.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אמת היא שקשה להחליט אם כדאי להיכנס עוד פעם לוויכוח עם חברה-הכנסת וילנר או לא. אבל הייתי רוצה לשאול אותו רק שאלה אחת, אם כי היום היינו עדים — כיצד כותבים היסטוריה מחדש. בכל זאת, אולי יעשה אתנו חסד ויגיד לנו בבהירות, מתי בעצם התחילה מלחמת היטלר נגד היהודים, באיזו שנה זה היה?

מאיר וילנר (מק"י):

1933.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

מתי הכירה המפלגה הקומוניסטית — שחברה-הכנסת וילנר יש לו הכבוד להיות חבר בה — שיש צורך להילחם בהיטלר, שהוא אויב העם היהודי, שהוא אויב הדמוקרטיה ושיש להתגייס למלחמה — האם היה זה בספטמבר 1939, האם היה זה בסוף 1939, או היה זה בשנת 1940? הייתי רוצה לדעת בדיוק, מתי היה התאריך הזה —

מאיר וילנר (מק"י):

1933.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

מתי?

משה ארם (מפ"ם):

אני אקרא את הכרוזים שלכם.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

חברה-הכנסת ארם, כנראה לא היית בכנסת כאשר חבר הכנסת וילנר אמר שכרוזים אלה לא הוא כתב, אלא אתה ואני. למרות הקריאות של חברה-הכנסת וילנר שהמלחמה התחילה בשנת 1933, בכל זאת אני שואלת: הן המלחמה הצ'כית העולמית השניה לפי דעת רפורמיסטים, אימפריאליסטים, התחילה בספטמבר 1939. אני רוצה לדעת, מה לדעת קומוניסטים, מהפכנים, דמוקראטים, מה לפי דעתם — מתי התחילה מלחמת-העולם השניה, מתי הם הואילו להכיר בתור יהודים גאים שזו מלחמת יהודים נגד היטלר? זה אשר יש לו על מצפוננו כתם כזה אשר במשך שנתיים, מתוך השתעבדות לכוחות זרים, התעלם מהמלחמה הטראגית הזאת ואנו עדיין חיים בארץ שמותר לקרוא היסטוריה אמיתית... הכרוזים האלה והכתובות על הקירות, לא כתב אותם חבר הכנסת ברייהודה, לא חבר-הכנסת ארם, לא אני ולא חבר כנסת אחר, חוץ מחמשת חברי-הכנסת היושבים בסיעה הקומוניסטית. הם לא יוכלו עתה להתחמק ולהגיד שזו הייתה פרו-בוקאציה. הפרובוקציה היתה מטעם המפלגה הקומוניסטית בארץ-ישראל, אשר קראה לנוער שלא להתגייס למלחמה על כבוד עם ישראל ועל חייה היהודיים...

מאיר וילנר (מק"י):

מעולם לא היה דבר כזה.

מיכסות וסרטיפיקאטים במדינה הזאת, האם אמת שישנם מיכסות וסרטיפיקאטים, ששערי הארץ סגורים ואין כל יהודי יכול להיכנס? אולי מתוך הדיבור הזה אפשר ללמוד על כל אשר אמרתם.

חבריהכנסת בריהודה, מדוע זה צריך להיקרא עוול כאשר מדינה קטנה, צעירה, נאבכת על חייה יום יום, שעה שעה, רגע רגע, אינה יכולה לעשות את הדברים הטובים, הצודקים וההכרחיים, בבתאחת? אפשר לכל היותר להצטרף שהיכולת מוגבלת, אך האם יש ויכוח בינינו על כך, שמה שתוקן בהצעת חוק זו צריך היה לבוא כבר לפני ארבע שנים? האם יכול וצריך היה להיות ויכוח בינינו, אילו ראה חבריהכנסת בריהודה את הדברים בצורה אובייקטיבית היה מודה שאי אפשר לעשות את הכל בבתאחת. מדוע זה נקרא עוול, ומדוע זה חטא שהיכולת מוגבלת? בהודמנות הראשונה בוודאי יימצא איזה חכם כלכלי שיאמר שלפי יכלתנו האובייקטיבית יהיה גם עכשיו הדבר קשה כקריעת ים־סוף, או אולי בכל זאת אפשר להעמיס גם זאת על עצמנו.

אינני מבינה מדוע רוצה חבריהכנסת בריהודה להפריד בין חברי ההנהגה ובין חיילי מלחמת־העולם השניה ששירתו לפי קריאת המוסדות הלאומיים.

ישראל בריהודה (מפ"ם):
לא את זאת הצעתה, אלא לאחד.

שר־העבודה ג. מאירסון:
נכון, אך אמרת שאם זה לא ייעשה, יש להוציא מתיקון זה את החיילים ששירתו בבריגאדה. עוד מעט נעבור לדון על החוק הבא בסדר־היום, ולשואר רצה חבריהכנסת כר"ב־האי להסביר לחבריהכנסת וילנר שעליו לקרוא את החוק הבא, הוא מונח לפניו ואני בטוחה שהוא קרא אותו, אך אין זה מונע ממנו לומר שמפקדים את קרבנות המלחמה נגד הנאצים. הוא יודע שאין שמץ של אמת במשפט זה. אולם הספיקולאציה היא שאולי ישנם בארץ אנשים שאינם יודעים זאת. הוא אמר את אשר אמר בגלל הספקולאציה ולא בגלל הבורות שלו.

אני חושבת שבנים ובנות, גברים ונשים, שהלכו עלי־פי קריאת המוסדות הלאומיים והתגייסו ליחידות העבריות בצבא הבריטי, הם בקאטיגוריה אחת עם כל אלה שלחמו בארץ, או מחוצה לה, בשירות אותו ענין.

חבריהכנסת שפר הזכיר את הגדוד העברי במלחמת־העזר לם הראשונה. אילו יוכלו להכיר באיוו צורה שהיא בדבר ממש גם לגבי לוחמים אלה, נדמה לי שנכון היה שהמדינה תזכור גם אותם. אני יודעת שלא עשינו עדיין את הכל בשביל חיילי מלחמת השחרור או בשביל החיילים השייכים לאחת מן הקאטיגוריות הללו. אולם נדמה לי שאפשר לומר בלי כל הפריזה, שמדינת־ישראל איננה בנווון זה בין המדינות האחרות, ויודעת היא במצבה המיוחד לדאוג לאלה שלחמו לשחרור ולהקמתה. ראיתי במדינות גדולות וותיקות, בעלות יכוֹל גדולה וכמעט בלתי־מוגבלת, נכי מלחמת השחרור נגד הנאצים, פושטי־יד ברחובות הבירה, קטועי ידיים ורגליים, עם אותות־הצטיינות ובכל זאת — פושטי־יד. אין אני אומרת שמגיע לממשלה לא למדינה דבר־מה מיוחד בזכות זו שידעה לעשות מאמץ כדי למלא את החוב הראשוני המגיע לכל מי שסבל לרגל מלחמת השחרור, כי על־ידי סבלו אנו קיימים; אך לא את הכל, לכל ובבתאחת; הכל במידת היכולת. אני מקווה שמדינת־ישראל וכל ממשלה שתהיה במדינה זו, לא תשכח לעולם ואף לרגע חובה ראשונית זו, ובמידת היכולת

שר־העבודה ג. מאירסון:
אדם ומפלגה שעל מצפונם חטא כזה ופשע כזה — מוטב להם לשתוק. בכל אופן, לא ביהירות כזו ובסאתוס כזה לה־טיף לנו מוסר על מלחמת נגד הנאצים...

מאיר וילנר (מק"י):
אתם הולכים עם הנאצים מבין.

שר־העבודה ג. מאירסון:
והדיבור הזה, הנוגע עד הלב ממש, על העולים החדשים — שלושה ימים לאחר שדיבר מנהיג המפלגה הקומוניסטי, טית, כפי שהוא דיבר, על קיצוץ גלויות ועל מות הציונות, אמנם ידוע לי, שכמעט שטות היא לפנות אל היהודים האלה, אל האנשים האלה, ולדרוש מהם מידה מינימאלית של כבוד גם בפני הכמה הזאת, אמנם זוהי במה רק של מדינת־ישראל, אבל גם בפני הכמה הזאת יש צורך בקצת דרך־ארץ וכבוד, ולא לדבר כך על עולים חדשים ואחר כך לדבר ברמלה ובר־חובות על מות הציונות ועל קיבוץ גלויות בולזול ולעג כזה כפי שדיבר המנהיג.

עתה מלים אחדות לחבריהכנסת לנדאו. אני מבינה יפה, אני יכולה להבין את הסולידאריות של אנשים שלחמו יחד, הם חשבו בדרך נכונה בוודאי. אבל מה היהירות הזאת, מה ההתנגדות הזאת בזה שלא הכרתם במרות המוסדות הלאומיים? המפלגה אשר דגלה במשך כל השנים כמפלגה ממ־לכתית, בדרך המלך שלה חתרה נגד־כל דבר ממלכתי, כגון: קיימת ההסתדרות ציונית עולמית — יש לשבור אותה; קיימים מוסדות לאומיים עצמאיים בתוך המדינה בזמן שקיים שלטון זר — יש לשבור אותם ולחתור תחת מרותם, תחת סמ־כותם ולהחליש אותם; הישוב עומד במלחמת דמים נגד השל־טון הזר — יש לפצל את הכוח הזה, לא להיכנע להחלטת הכל, לא הילחם יחד עם הכל, אלא לבד, על דעת המנהיג, על דעת המעטים, כי המעטים מטיבים לדעת...

חיים לנדאו (תנועת החרות):
בזמן שהחלטתם להילחם — נלחמנו יחד.

שר־העבודה ג. מאירסון:
מה היהירות הזאת, מה הכוח הזה להטיף לנו מוסר, על מצפון ועל עוד דברים כאלה. ואם כך הדבר, בבקשה מכם, גם מכם, לזכור את הכל, האם המעשים שלכם היו מכוונים רק כלפי הזרים ובפנים לא היו פעולות טרור, גם זה היה במלחמת השחרור —

חיים לנדאו (תנועת החרות):
אנו לא הלשנו ולא מכרנו יהודים לבולשת.

שר־העבודה ג. מאירסון:
אני מבינה איפוא, יכולה אני להבין את דרישתכם להכיר בקרבנות המלחמה שאתם ניהלתם בניגוד למרותם של המוסדות הלאומיים. להכיר בכך — זכותכם לדרוש זאת. אבל בבקשה מכם, קצת בטון אחר —

חיים לנדאו (תנועת החרות):
ארבע שנים מדברים אנו על זה, ארבע שנים דורשים אנו זאת.

שר־העבודה ג. מאירסון:
אשר לדיבור על מיכסות וסרטיפיקאטים, חבריהכנסת לנדאו יודע כמוני שדיבור זה אין לו שחר. האם יש עתה

— חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 3) (מאירסון, מינץ); חוק נכי המלחמות שלפני הקמת המדינה — (מינץ, מאירסון, נורוק) —

החוקים, הם יועברו בוודאי לוועדת-העבודה, אך אני מתנגדת שמשניהם ייערך חוק אחד.

ה"ר ב. מינץ:

אני חושב שאין בבית איש אשר יתנגד להעברת הצעת חוק זו לוועדת-העבודה.

ובצורה מאכסימאלית תעשה כל מה שבחובתה — לא כדי להחזיר לאנשים מה שאבד להם, כי אם כדי להביע הוקרה וזאת איזה פיצוי שהוא, העשוי באיזו מידה שהיא להקל על חיי האנשים שנתנו את הכל.

אני מתנגדת להצעת חבר-הכנסת בריהודה לאחד את

ז. חוק נכי המלחמות שלפני הקמת המדינה, תשי"ג — 1952 (*)

(קריאה ראשונה)

ה"ר ב. מינץ:

אנו עוברים לסעיף י"ד של סדר-היום.

רשות-הדיבור לרשת-העבודה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כנסת נכבדה. יש לי הכבוד להגיש הפעם הצעת חוק שאין לה, עד כמי שידוע לי, תקדים בחוקי המדינות השונות, והסיבה לכך מובנת מאליה. החוק מעניק זכות לתגמול לנכים מצבאות הברית ומיחידות המחתרת במלחמה נגד גרמניה הנאצית.

בחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, שנתקבל בשנת תשי"ג, נתן המוסד המחוקק שלנו את דעתו להענותם של אלה שגרמו לטראגדיה הגדולה ביותר בחולדות עמנו, ושל עושי דברם. בחוק המוצע באים אנו לגמול לאלה שלחמו בנאצים ותרמו בכך להצלת קיום עמנו וכבודו.

כשם שהחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם סטה מעקרונות משפטיים מקובלים בהיותו רטרואקטיבי ובבואו להעניש על מעשים שנעשו מחוץ לתחום שיפוטנו — כן גם החוק המוצע סוטה מהמקובל בחקיקה סוציאלית בבואו להעניק תגמול לאלה שלחמו בצבאות זרים ובעד נכות שנגרמה בעבר, אף בטרם קמה מדינתנו. הפרשה הטראגית של מלחמת הנאצים הייתה ללא תקדים, ועל כן כל חוק המטפל בה הוא ללא תקדים וחורג ממסגרת המקובל.

החוק המוצע מעניק זכות לפנסיה לנכים מצבאות הברית וכהיחידות במחתרת שלחמו בגרמניה הנאצית, בסכומים השווים לתגמול המשתלם לנכי מלחמת השחרור, ולפי הצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת — לנכי הצבא הבריטי שהתגייסו לפי צו המסודות האומיים ולנכי היחידות הלוחמות של ארגון ההגנה.

לפי החוק המוצע, הפנסיה לנכה מלא היא 27 לירות לחודש ליחיד, לבעל-משפחה תשולם תוספת מיוחדת ולכולם תשולם תוספת יוקר. כך, למשל, תגיע הפנסיה לנכה נשוי שיש לו ילד אחד, יחד עם תוספת היוקר, ל-60 לירות לחודש. לנכים מסויימים תעניק הרשות המוסמכת גם זכות לטיפול רפואי, אשפוז ואברים מלאכותיים, בהתאם לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט.

ברור לנו, שלא קטנה תהיה המעמסה שהחוק יטיל על אוצר המדינה, ולא קל יהיה לקבוע מי ומי הזכאים לתגמול, בשים לב למסיבות ששררו בזמנו ולשינויים שחלפו מאז. קשה להעריך את מספר הנכים שיהיו זכאים לגימלה לפי החוק המוצע; יש המעריכים את המספר ל-1500 איש, אך לפי החוק המוצע מותר יהיה להגיש בקשה לגימלה תוך שנה מתחילת תוקפו של החוק, כך שיש להניח שמספר הזכאים לגימלה יגדל במשך השנה.

לקביעת מידת הנכות יתמנו רופאים מיוחדים. רשות מוסמכת שתתמנה לכך תקבע מיהו נכה הזכאי לגימלה. על החלטת הרופא ועל החלטת הרשות המוסמכת אפשר יהיה לערער לפני ועדת-ערעורים, שתתמנה עליידי שר-המשפטים. יושב-ראש הוועדה יהיה שופט ואחד מחבריה יהיה רופא. מקווה אני שארגון הנכים, שפעל ליוזם החוק המוצע, יסייע בידי העושים בדבר לביצועו, ובעיקר לאספקת החומר הדרוש להוכחת השירות ביחידות המחתרת.

אות-כבוד יהיה לנו שגם במצבים כלכליים קשים אין אנו שוכחים את קרבנות העריצות, את אלה שעזרו לנצחון במלחמה עם אויב העם ואויב האנושות.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת-העבודה.

ה"ר ב. מינץ:

ההיכוח על הצעת חוק זה ייערך בישיבה השניה.

אנו עוברים עתה לדיון בסעיף ח' של סדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אזורי בטחון), תשי"ג — 1952. (קריאה שנייה ושלישית).

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ארגוב.

(חבר-הכנסת מ. ארגוב אינו באולם)

אני מצטער מאוד על שהוטעתי. נמשיך עתה בוויכוח על חוק נכי מלחמות שלפני הקמת המדינה.

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת למדן.

(חבר-הכנסת ח. למדן אינה באולם).

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת נורוק.

מרדכי נורוק (המזרחי):

בית גבוה! מונחת לפנינו הצעת חוק לבעיית נכי התקופה הגורלית של עמנו מהמלחמה בנאצים, מרצחי שליש עמנו. כל יהודי שלחם כאזרח מאזרח שונות, השתתף אז במלחמת מצוה גמורה וידע שלאמיתו של דבר הוא יוצא להגן על כבוד ישראל ועל קיום עמנו. היו רק שני מחנות: של הנאצים האזרחים מצד אחד, וכל העולם כולו מצד אחר, אחרי פרישתה של איטליה. אין שום השוואה בין מלחמה זו למלחמה אחרת.

לפי חשבונו של ידידי הסטטיסטיקן הידוע מר יעקב לשצנינסקי, נפלו במלחמה זו יותר משלוש מאות אלף אחינו ואחיותינו. הכנסת צריכה להתייחד עם זכרם של גיבורינו אלה שנפלו בכרך בלי להשאיר קרוב או גואל. חובתנו הקדושה היא להכיר בזכויותיה של שארית הפליטה של הלוחמים במלחמה זו, בנכי המלחמה קטועי יד, קטועי רגל ועוד — לקבל תמיכה מתאימה ממדינת-ישראל. אין להם עכשיו כל

נכים. אני מציעה לא לעשות את העוול הזה, ובמקרה חד פעמי לא — —

שרה-העבודה ג. מאירסון: מדוע זה חד פעמי?

חנה למדן:

הנה אנו מדברים בחוק הביטוח הלאומי על קשישים, ואנו רוצים לחפש מוצא, כדי שכל הקשישים, שביום היכנס החוק לתקפו יהיו בני 65, לא יהיו מחוץ לחוק, ומחפשים דרך לא להבדיל בין אנשי העליה השניה שנמצאים מחוץ לחוק, ובין עולים חדשים שהגיעו אתמול. מדוע נעשה זאת פה, וביחוד לאחר שהכירו בעיקרון של תגמולים לנכי מלחמת-העולם השניה בצבאות הברית? אמנם קיים סיג — וכאן אני נוגעת בתנאים החמריים, שלדעתי אפשר יהיה לדון בהם בוועדה ולמצוא מוצא — אמנם קיים סיג, וחוז' ממנו הם מקופחים עוד בשני דברים, שלפעמים הם חשופים הרבה יותר מן התגמולים, והם: ריפוי ושיקום. כאשר הכנסתו של נכה ממלחמת-העולם השניה תהיה בערך 80–90 לירות, כלור מר פי שלושה מהתגמול המגיע לו אם הוא רווק, הוא לא ייהנה אפילו מתגמול, כל הנכים לא ייהנו לא מריפוי ולא משיקום, ופירושו של דבר — גם לא משיכון. אני טוענת ומבקשת משרת-העבודה שתקבל בחזרה את החוק, ותציע להוסיף לחוק זה את הפסוק האומר: „בצבאות בעלות הברית“.

שרה-העבודה ג. מאירסון: והמתחרת?

חנה למדן:

אני רוצה להגיד לך: אני מצטערת על הגנתו של חברי הכנסת וילנר על כל הדברים, כי זהו שירות של דוב, כי הארגומנטאציה שהוא מביא מסלפת את הענין ומאפשרת לענות בו במקום בנוסח זה. אני אומרת לכלל בחוק זה את לוחמי מלחמת-העולם השניה. מה זו מתחרת? איזו מתחרת?

שרה-העבודה ג. מאירסון: לא היו לוחמים פארטיזאנים?

חנה למדן:

ודאי, היו צבאות סדירים, והיו צבאות בלתי-סדירים, וכולם לחמו באותה מלחמה. על כך אין ויכוח.

אם אין לך הסכמה, אצביע בעד העברת החוק לוועדה, ובוועדה אלחם לאותו ענין. אני סבורה שעושים כאן אפליה שלא לצורך. מבחינה כספית אין זה דבר קשה. אבל אם אין אפשרות — ואני אינני מזלזלת בזה אם אין אפשרות — מוטב לצמצם לכל במשהו, אבל לכל במידה שווה, ולא תהיה אפליה בין אלה לאלה.

אברהם סטופ (הציונים הכלליים):

כבוד הישיב-ראש, כנסת נכבדה. שני החוקים שהובאו היום לפנינו, באים להשלים ולהסדיר שטח אחד, שאנו מצויים להתייחס אליו בכל האהדה. יהא מצבנו הכלכלי מה שיהיה, ואם אפילו לא קל לנו למצוא את האמצעים הדרושים להסדרת שטח זה, חושבני שאנו צריכים לעשות את כל המאמצים כדי לאפשר — אינני יכול לקרוא לאנשים אלה קרבנות, אני רוצה לקרוא להם גיבורים, — כדי לאפשר לגיבורים אלה לכל סוגיהם קיום בכבוד במדינת-ישראל.

קשר עם ארץ מוצאם; הם אזרחי מדינת-ישראל ותושבי הארץ, ואין שום מקום להבחין בין דם לדם, בין אלה שהש"ת תתפז בבריגאדה לבין אלה שלחמו בשורות הצבא של עמים אחרים נגד הנאצים, ימח-שמן, אולי ישנה אפשרות, שהממשלה תתבע מארצות אלה איזו הענקת בשביל הנכים ממדרגה זו, אבל בכל-אופן יש צורך לקבוע, לצערי הגדול, שהחוק המוצע שולל מנכים אלה את הזכות לריפוי ושיקום, ומנסה בזה להקים תריס בין נכה-מלחמה לנכה-מלחמה, בין תושב הארץ לפני הקמת המדינה לבין עולה חדש, שלחם בשם אותם האידיאלים הלאומיים במסירות נפש באויבי נפשנו, למען כבודו וקיומו של עמנו ולמען תקומת מדינתנו.

מצבם של הנכים ממלחמת-העולם השניה הוא קאטאסטרופאלי. רבים נמצאים עדיין בבתי-עולים, במעברות, רבים גרים בדירות-לא-דירות ומתעסקים בעבודות-לא-עבודות ונאבקים קשות כדי לפרנס את משפחותיהם. עוד חמור מזה המצב של הנכים בשטח הרפואי: הם נכנסים לחובות כדי לתקן ולהתקין את יריהם המלאכותיות, הפרוטזות של חלק גדול מהם שבורות והם פוחדים שכל רגע יהיו נאלצים לעזוב את עבודתם ולהישאר על ערש-דיוח. אותו המצב שורר ביחס לנגועים בפצעים ובמחלות אחרות. בסך הכל יושבים בתוכנו כ-800 נכי מלחמת העולם השניה. בשביל המדינה יהיה זה דבר קל, אבל בשבילם זה ענין חיוני ממש.

אני מציע שלא תהיה שום אפליה לזכות נכי-המלחמה. כולם נלחמו וכולם ראויים לתודה ולהכרה. אל ניתן את ידנו להלהיב את מריה-הנפש ששפכו את דמם כמים. אנו צריכים להתחשב עם הצדק ומוסר היהדות, ולא עם הפורמאליזם גרידא, וחלילה למדינת-ישראל — מדינת קיבוץ גלויות — להבחין בין דם לדם ובין פצע לפצע. כל דם ישראל יקר וחביב לנו. „והייתם נקיים מה' ומישראל“.

חנה למדן:

אף-על-פי ששתי הצעות החוק הן נפרדות, וחוק אחד דן בתגמולים ובשיקום, וביצועו מוטל על שר-הבטחון, וחוק הנכים ממלחמות אחרות, ביצועו מוטל על שר-העבודה, אין להפריד את הדיון על שני החוקים, כי דנים כאן באותו ענין, וכמעט באותם אנשים, כלומר, בסוג אנשים שווה. אני מוסיף פה לעמוד על בסיס זה, שאנו חייבים לדאוג ללוחמים ממלחמת-העולם השניה, בין אם הם באים מתוך הישוב ובין מתוך גלויות ישראל בתפוצות ויכולתי להציע דבר פשוט: בחוק הראשון שהביאה שר-העבודה, במקום שכתוב בהגדרה מי ייהנה מחוק זה, להוסיף גם: „שירות פעיל באחד מצב" אות הברית, ולוחמים במחתרת“, ואז מיותר החוק השני, אלא שהצעת החוק השניה, שאינה בסמכותו ובטיפולו של שר-הבטחון, באה להוכיח שנכים אלה אין להם שייכות למלחמה, אף-על-פי שלחמו במלחמה. כי, בעצם, אם זהו חוק שביצועו מוטל על שר-העבודה, מדוע לא יהיו עוד נכים הקיימים בארץ הזאת, לדוגמה — נכי תאונות-עבודה? ההדגשה היא בנכי מלחמות. מדוע, איפוא, אינם צריכים להיות בחוק זה? זה בא להפריד, לפגוע ולומר: אינכם שווים.

אינני מציעה לאחד את חיללי הבריגאדה עם חיללי הצבא בתפוצות על-מנת להרע לחיללי הבריגאדה, כי אם, לה"פ, להיטיב לאחרים. היש אפשרות לכך? כיום ישנם כ-400 נכים המאורגנים בארגון. ברור לגמרי שיהיו יותר, ברור לגמרי שעם פרסום החוק יירשמו כל הנכים ממלחמת צבאות הברית, שלא היו רשומים בארגון, אבל הם נכים. מספרם אינו יכול לעלות על מספר כסול. לכל היותר יהיו אלף

המורדים והלוחמים בצבאות העולם, לייחד תרומת-זכרון וה' ערכה לגילוי האחרות של האומה הנאבכת במלחמה, היא, בדור הכליה, היו שהעלו בדיון זה את ההתנדבות הארצי-ראלית במלחמת-העולם הראשונה, כאשר הנשיא וראש-הממשלה באו כמתנדבים מארצות-הברית, אולם המתנדבים הללו יודעים לספר על מעמד ועל חווית-מעמד של פגישת בין המתנדב, הפועל הארצי-ישראלי עם המתנדב היהודי מאמריקה, על פגישת רוויית רעד-אחאה על אדמת מצרים.

אין לי כל ספק שחיוון ההתנדבות באומה כולה על פני כל דבור הארץ, ההתנדבות מארץ-ישראל לחיות היהודים בעולם והתנדבות יהודי העולם למלחמת שחרורה של הארץ אינו חיוון חולף; זהו חיוון חוקי, טבעי ומתמיד. זהו גם אחד ממקורות הבטחון הפנימי לעמידתנו כמדינה, שטרם השלימו אותה, באזור שלנו.

אם היה גמול ראשון למתנדבי ארץ-ישראל במלחמת העולם השנייה, גמול תוך כדי המלחמה ובסיומה, הרי היה זה קודם כל בעצם הפגישת בינינו ובין לוחמים יהודים בעולם, בינינו ובין הפארטיזאנים ואנשי המרד היהודי, היו שני צירים של דריכות מאכסימאלית לגורל היהודי בימי מלחמת-העולם האחרונה, והנושא שלו היה: המתנדב, איש הבריגאדה מן הארץ, הפארטיזאן ביער ואיש המרד באירופה הנאצית, בבית המוות. על גבול שלוש ארצות באירופה, בטרביזיה, כאשר שני הצירים נפגשו יחד, היתה זו פגישת אשר מצתה את כל חויית הגורל של אחרוני היהודים על יבשת-הרצח. בין שני הצירים הללו חי ונמשך החייל היהודי בכל המדים ותחת כל הדגלים: מהנער היהודי בקומסומול ברוסיה ועד ה"בוי" באוורית טמיקה של ארצות-הברית. שניהם כאחד רועדו רבים מארצות אחרות גילו את הלב היהודי הלוחם. חשנו במקור חיותה של ההתנדבות כלכוישה המרובים והשונים. באנו במגע אישי, אינטימי עם הנער-הפארטיזאן מן היער האדום, אשר קיבל את אות-ההצטיינות הגבוה ביותר של גיבור ברית-המועצות, והוא חלף לדעת, שעוד לא נכתר ניר, שעוד לב ישראל חי במעגל ההוא. והוא הדין עם הלב היהודי ה"מוי תחת מדי כל הצבאות האחרים, צבאות המאבק על ש"א רית חירותו של העולם. כה נפגשנו ללא חיץ עם תנועת הפארטיזאנים משרידי מורח-אירופה על גבול שלוש הארצות בדרך מטריבוייה בואכה אוסטריה, גרמניה. היתה זו פגישת רוויה צער הכליה והשמחה האחרונה עם השרידה. כה נפגשנו על האדמה והיא עם הנערות ה"ארויות", המקשרות בין השרידים הלוחמים והמפוצצות רכבות על ציוון. היו לנו מעמדים ספוגים כאב האחרונות וראשית האמון, שאנו עוד קיימים ונאבקים, שיש עם מי ללכת למאבק. בבואנו לקווי החזית היינו שרויים בספק: היש עוד יהודים באירופה, שאתם ולמענם אפשר להיאבק על מדינה, היש טעם לתקומה? היה ספק. הפגישת עם השרידה הנאבקה, עם האוידה הלוחמת, חידשה בנו את האמון בעצמנו, שיחררה מן הספק. התחלנו להרגיש שענין המדינה אינו רק תחושה גופנית ממש שלנו, אלא יש עוד יהודים בעולם החיים כמונו את יצר העצמאות ואת הדרך לקוממיות. היתה לנו שפה משותפת. ולא רק בכינוס ההוא של 1500 חיילי הבריגאדה עם אוידי-היער ואחרוני-המרד, אלא היו לנו פגישות עם חיילים ונציגיהם בכל צבאות הברית. גם שם דפק הדופק המדיני, הרצון למדינה.

היה ביטוי של ממש באחדותה של האומה האחת הלוחמת תחת דגלים שונים, והביטוי היה כמופת המגע ומעייף האהבה בחיפוש אחרי יהודים, בשמחה לגלות יהודים, בפ

עם ישראל היושב בציון לא יכול לשכות אף אחד מאלה שנולדו ונתנו מדמם למען שחרור המולדת ותחיית העם במולדתו.

עלי להודות, שלא הבנתי מדוע הפרידו בין שני החוקים ייתכן שהיו סיבות לכך, אבל עצם העובדה, שאנו צריכים לדון פעמיים על חוקים מסוג אחד, ומכוחה שאפשר היה לה' ביאם יחד, ההבדל שמבדילים את החיילים ששירתו לא בצבא ישראל, אינו משביע את רצוני.

אני חושב שיש לגשת לענין זה מבחינת היסטורית. בפ' עם הראשונה הגענו לכך, שיהודים רבים שנלחמו בארצות שונות, בכל מיני צבאות, ביערות, בהרים, קרה להם מה שקרה — והארצות הללו חללו להיות כתובת בשבילם. נשארה להם רק כתובת אחת ויחידה — מדינת ישראל. הרי בזה יש לעי' היסטורי, ישנה הגשמת חלום, שמבחינה לאומית חלמנו עליו שנים רבות. הנה הגענו לכך, שקיימת מדינת ישראל וממ' שלת ישראל, שהיא מצווה ויכולה לדאוג לכל יהודי, בלי להתחשב מאין הוא בא, והיכן הוא נלחם, מתוך ידיעה ברור, שבכל מקום הוא נלחם למען כבוד ישראל ועם ישראל.

מבחינה זו קשה לי להסכים עם קיומם של הבדלים בין נכה לנכה. אנו קיימים כדי לעזור לאנשים אלה, ואיני יכול להסכים לכך שהמדינה, עם האפשרויות המוגבלות שלה, תינתן לאחד יותר מאשר לשני. לפי דעתי, זכות אחת לכל אלה שנלחמו, והחזית שלנו היתה ארוכה, לצערנו הרב, ארוכה מאד, ובכל מקום הופיעו חיילים יהודים בצורות שונות. עלינו להבין שלא לכולם היתה הזכות ללחום תחת דגל יש' ראלי, סוף-סוף מספרם אינו רב כל כך, עברו שנים וחלף גדול מהם ודאי הסתדר כבר. אולם המעשים שנשארו, עלינו לדאוג להם, ואל לנו לשים מחיצה בין חיילי ישראל לבין חיילים מארצות אחרות. מדינת-ישראל צריך שיהא לה יחס שווה לכל לוחם יהודי באשר היה.

והדבר האחרון שרציתי לעמוד עליו — ואני חושב שמותר לי להגיד זאת, גם אחרי ההסדר החדש בבית הזה — הוא, שהגיע הזמן, שלמרות כל הבדלי הדעות והניגודים הפור' ליטיים, לא נשכח סוג מסוים של אנשים שנלחמו ועודו, כי איש לא יכתיש שגם הם היו גורם למה שקרה אחרי כן בארץ זו. לפי דעתי אין להתעלם מזה. אני חושב, ושבוועדה נמצא את הצורה המתאימה לכלול בין אלה, שיש להם רשות לד' רוש את הזכויות שהחוק הזה מעניק, גם את הלוחמים המור' פלים ברגע זה לרעה. אני מדבר על אותם החיילים היהודים שנלחמו לאו דווקא בשורות ההגנה, ואפילו — כפי שאמרה שרת-העבודה — לא תמיד בהתאמה עם המוסדות הלאומיים, לוחמי אצ"ל ולח"י. הגיע הזמן, שנסיים את כל הפרשה הזו. ולא נפריד בין דם לדם. איש לא יגיד, שדם זה שנשפך לא היה רצוי על מזבח אומתנו. אינני עושה עכשיו את התשובון, מה היה האחו שלהם בנצחוננו, אבל ברור שבחלקם הגדול היו אלה קרבנות שעלו על מזבח העם היהודי — איש לא יכתיש זאת. בוועדה אני אציע לכלול גם אותם בין מקבלי הזכויות.

מובן, שאני מסכים להעברת החוק הזה לוועדה.

חיים בן-אשר (מפא"י):

חברי הבית, זו הפעם הראשונה שאנו מעלים על במה זו את הגילוי של אחוות הנשק היהודית מימי מלחמת-העולם השנייה. צדקה מאד שרת-העבודה באמרה, שהצעת-חוק כזו היא ללא תקדים אצל עמים אחרים. גם כאן נתגלה ייחוד אופיה של מדינתנו. קיים צורך משותף לנו ולחברים הפארטיזאנים,

החתום? נציגי הבריגאדה, נציג התנועה הציונית, לוחמים יהודים ונציגי שארית הפליטה לאחר ועידתה הראשונה.

וכאשר עמדו לדון לפני הוועדה האנגלו-אמריקנית הגיב כינוס אנשי החי"ל על המפקדים והטוראים בתזכיר, הגיב בניגוד למקובל בכל צבא בעולם, הגיב בהזרה מפני התעל" מות ממלחמת היהודים על ארצם, התרה במדרנואשים של השרידים והלוחמים היהודים מכל הארצות. היינו אז נאמנים, וכולנו שרויים בחווית הפגישה הראשונה עם השרידה, עם האודיה.

ובשעה שהבריגאדה שלחה את ברכתה לאיש, אשר עתיד היה להיות נשיאה הראשון של המדינה, בירכה אותו ליובל השבעים, כאשר היה שרוי בספק אם יזכה לראותה בחייו—הרי ברכתה היתה, שיראה את חזון-עולמו בימיו ואותנו יראה כצבאה. החלום לא דק בזמן, היינו זכאים וראויים ככל צבאו של עם אחר לשוב הביתה בתהליכה הנסכפת בנפש הילד שבכל חייל — לשוב תחת דגלנו וסמלנו ברחובות קריה. זה לא ניתן לנו כסיומה של מלחמת-העולם. בנידבות-לב כזו לא זיכו אותנו האיתנים המנצחים. עוד היה צפוי קרב, היינו מצויים על מאבק מר עם אחים לנשק אנטינאצי מתמול של שוים. נגדו עלינו עוד נסיון אחד גדול, אולם לא עברו שנים רבות, וההתנדבות הארצישראלית, בנסיגה, באסכולה שלה, במסורת ההווי שלה, בעצמת-הבטחון, כיצד קולעים למטרה חמש דקות לפני השעה השתי-עשרה, הנפכה לגורם ומנוף מעלה ומשכלל את צבאה של האומה במלחמת שחרורה של הארץ. החזון, לא רק בזמן, לא התקיים לפי קצב הרצון של אנשי הבריגאדה, אולם לא היה לשוא. הפגישה עם השרידה הלוחמת לא היתה לתוהו, והיה גמול למגע עם לוחמים יהודים. באו מתנדבים מחי"ל. בא המח"ל והגח"ל. היו ששילמו בעד הגמול הזה לנו, לנשאים בחיים והזוכים בקוממיות, שילמו בחדלון החיים על פני אדמתנו. ויש הנושאים בגופם את חריצי מלחמת-העולם והחירות היהודית. אלה זכאים למלוא תשומת-הלב ולפציונה, אולם ניתן לאומה להעניק אלה, אשר המלחמה כה פגעה בהם, כה גזרה עליהם...

וכעת, כאשר אנו באים לדון בהצעת-חוק מעין זו, חייבים אנו לבדוק את עיקרה ואת פרטיה לא רק מבחינת כושר המדינה להעמיס על עצמה עול כבד, נוסף, אשר לא נשאה בו עד כה, אשר נדחה, כי אם מתוך חתירה לפתרון ראוי-קאלי לבעיה מצפונית של מהפכה לאומית, בעיית החוב של האומה כלפי מתנדביה-לוחמה, בעיית החוב של המדינה בייחוד אופיה ומציאותה, בזיקתה לעם אשר טרם כונס, אשר טרם נגאל במולדת. הצעת-החוק דורשת בדיקה רצינית מייסודה. אין להתעלם מהכרת-היסוד, שאיננו נס בדבריי-מיה של האומה, נס של גילוי כוח בלתי-משוער. והרי זה נס המרד והיער.

מה קרה אתנו ממלחמת-העולם עד מלחמת-החירותנו? שלושה הם שהופתעו מן הכוח הסמוי, פוטנציאל המרד הייחודי והעמידה היהודית. הראשונים שהופתעו היה היטלר והפמליה שלו, כאשר התגלה אחרית המרד, מרד נואשים בגיטו ורשה. הם לא שיערו, שיהודים מוכשרים עוד להתקיים, שיהודים "יורשים", הם גם לא ידעו, מה צפון בקבר ציט נערים ונערות פארטיזאניות, בודדת, נדונה, נתונה במצור המצורים, מצור לפנים ממצור, גם ביער האדום, גם בין אחים לנשק אנטי-גרמני. ראשוני "השומר הצעיר", אשר זכו להגיע אלינו, משהו סיפרו לנו, מה נעשה בעיני היער האדום עם הגבורה היהודית, כיצד הצרו צעדיה, כיצד קופתה וכיצד התנקמו בה, ומה היה גמולה במסתרים, באינרואים, ואיך

גישה החיונית עם היהודי הקונקרטי, עם שלדאדם, עם צל-הדיוק האנושי, כאשר ראינו אותם בכתונות-הפסים בימים הראשונים מיד לאחר הכניעה הגרמנית ללא תנאי. במגע ההוא של אה לאח התגלה ללוחם היהודי תחת כל ההסוואות והמסכות חזון הבקעה בבית-המוות, בביהונם הנאצי על אדמת אירופה. והלוחם היהודי התחיל להאמין שהוא חי, שהיה בעד מה להילחם, שכדאית המלחמה, שהיה טעם לקרב היהודי. די. אילו היה מקור ויסוד התגלותה היא של אהבת ישראל איתנה, שופעת, גוברת כמעיק, שורה ומשתלטת עלינו בתהליך של קיבוץ הגלויות שלאחר התקומה, יכול מאד להיות, שדמות המדינה בתקופת כינוס העם היתה אחרת, היתה מבשרת יותר עצמה מתוך כוחה של אהבה. באיורה ההיא חשה חטיבת-הקרב היהודית תחת דגלה של ארץ-ישראל בכל חזון-יהיה שמדינת-ישראל נולדת בקרבה, עוד מעט תתגלה לעם ולעולם; המדינה היהודית הנודת בעולם על סף שחרורה של הארץ. והחלום המומש ביד היה לשוב למכורה המשוחררת כצבאה של מדינת-היהודים עם אחרון היהודים באירופה. והחלום הזה היה אחד ואחד לנו, לשרידי-היער ואחרוני-המרד.

היה חזון אחד ומשותף שעוצב בכור הקרב, חזון סינטי של תקומה עברית על כל בחינותיה ותאריה. והיה החזון האקטואלי: אחדות לוחמת, אחדות חלוצית, אחדות האומה, נקמת כבוד האומה השכולה, הצלת אחרון הילדים היהודים, הצלה אקטיבית, תזווה דרך כל הגבולות והעפלה בכל הדרגים, והכל מכון למטרה אחת נהירה, פשוטה, ברור: מדינה, בנקודה זו לא היה כל הבדל בינינו, מתנדבי ארץ-ישראל, והפארטיזאנים חניכי "השומר הצעיר". היתה לנו שפה אחת ודברים אחדים. את ספרות ההסתייגות של "השומר הצעיר" בענין המדינה הם גנזו. התביישו. היתה אחדות נפשית ור"ח חנית, אחדות צרופה באש ובדמעה המרד והחזית. והיו גם חלומות יותר רחוקים, חלום של גוודים עברים חוזרים לארץ, גוודים מיישבי הנגב. היו אנשים שהתהלכו בינינו על סף העליה לקוים, תוך אימוני-הקרב הדרוכים על אדמת איטליה בפאיאזי. היו כינוסי חיילים לבעיות ההתיישבות החלוצית.

וישנן עדויות להלך-הרוח ההוא, תעודות. איני מדבר על החזון של חייל, הנאבק על זכותו להגיע כבן לעמו לחי, לקו הראשון. שום חייל בבצאות הברית לא השיג את זאת. מופלא היה הדבר בעיניו. אולם במאבק הזה על היציאה לחזית היה מקופל הרצון היוקר, האקטיבי למדינה. זה היה הביטוי הראלי באמון בענין המדינה כענין אקטואלי העומד לקום. ישנן תעודות. עם צאת הבריגאדה לחזית בערב האחרון לאור עשית דלוחה, אישם בסביבת ראווה—פאנזה, בעיירה קטנה צרביה, ניתן דבר החי"ל בצאתו לקוים, דבר החי"ל לנוער, לשוב, ליהודי העולם. והנקודה היתה — שיבה הביתה כצבאה של מדינת-היהודים. עם כניעתה של גרמניה, עם ראשית גילוי המלחמות של שארית הפליטה, תוך יומה משרה אמונה בעתיד, תוך גיוס וארגון כוח השרידים ככוח לוחם, וקופ-קומה, תובע זכות עליה ועצמאות לנשאר בחיים מבית-המוות. בימים ההם באנו על החתום במרתף ביי-הבירה, במקום שהיטלר דגר שם עם חבר-מרעיו הראשונים את הטורמאה הנאצית, באנו על החתום מיד לאחר הוועידה הראשונה של שארית הפליטה בבאואריה, באנו על החתום כאשר "שמות" וספרים מקודשים על-ידי יהודי ארצות מזרח-אירופה מתגוללים כאשפה מתחת לכפות רגלינו, באנו על החתום לאור פנסיכים על מאבק אחרון של השאריית לעליה, לחיסול הגורל, לצבא יהודי, לתקומה מדינית. ומי היו אלו שבאו על

תו, שהנה מוטל עומס רב על המדינה וצריך בכל זאת לברך גם על המועט שנעשה, וכל זה כדי לקיים כאן את ההפליה במשך שנים? ושאלחנו נטפח מרירות זו שכולנו אומרים שהיא לשוא? אני אומר שאין שום הצדקה לכך.

ואני לוקח לדוגמה רק כמה נקודות מהחוק הזה. אני רוצה לשאול, מהו ההבדל בין נכה מלחמת-העולם ולבין נכה מלחמתנו? אנו? מדוע במקום אחד הסמכות בידי שרת-העבודה, ובמקום שני הסמכות בידי שר-הבטחון? ממה נפשך, אם משרד-העבודה הוא בריסמכא לענין הנכים, אדרבה, יהיו שניהם ביחד בסמכות שרת-העבודה, ואם הענין הזה נמסר לסמכותו של שר-הבטחון, מדוע לא שניהם בצוותא? מה ההבדל? מה ההפרש? מדוע הפליה זו — מאיוו בחינה אי-ראציונאלית — שהם כאילו נחות-ידרגה בגבול דק מאוד?

דבר שני, נכה-מלחמה, שהוא בדרך כלל נכה לא פחות מ-50%, מקבל העזקה חדיפעמית. זה נעלם לגבי נכה מלחמת העולם השנייה, כיה קרה? האם קיבתו אחרת? האם חיינו אחרים? האם צרכיו אחרים? האם מצוקתו אחרת? מה ההבדל בין דם לדם? זו הפליה שאי-אפשר לקבל אותה. הטיפול הרפואי, השיכון, שחוק זה קובע בשקט אולימפי כזה, בפש-טות, שנכה מלחמת העולם לא יהיה זכאי לשום תגמול, לא יהיה זכאי לתוספת תגמול בעד הורים זקנים — האם הוריו אחרים? האם זה דם אחר? המשום שהם באו עכשיו ומשום שעדיין לא נתערו בארץ? משום שהם קליינטורה של מוסד סוציאלי? משום שהם נמצאים במעברה? אם כבר לדבר על זכות-עדיפות — ואינני מדבר על זכות עדיפות עליונה — אז לדבר על עדיפות, אולי בכל זאת יש להתחשב בנאשם? שרק עכשיו באו לארץ ועדיין לא היכו שרשיים? ואינני אומר שצריכים להתעלם בחשבון מאלה שכבר נמצאים בארץ, אבל כאן יש זכות עדיפות ובכיוון הפוך.

החוק אומר, שההוראות שבחוק תש"ט על-דבר טיפול רפואי, לא יחולו על נכי מלחמת העולם, אלא במקרים מיוחדים שהשרות המוסמכת תחליט עליהם. אם להתפשט לרגע מהיושב שבנוסח זה, הרי אתם חברי הכנסת יודעים, מה פירוש הדבר? אין לי מה להוסיף על הכרוז שכולכם קיבלתם מנכי המלחמה, והם יכולים לספר כיצד הם מופקרים מבחינת הבריאות. אל יגידו לי שיש דאגה, בוודאי יש טיפול, הרי במדינתנו אם בכלל מטפלים באיזה ענין, מטפלים באיזה גוף בבת אחת שבעה מוסדות וקורה מה שקורה לפי הפתח הרומי „שבע אומנות והילד נשאר בלי עין“, ולגביהם יש שבעה מוסדות שאינם מטפלים בהם.

ועוד אומר החוק, שההוראות בדבר שיקום נכים תש"ט לא יחולו על נכי מלחמת העולם. אני מוזמין את חברי-הכנסת בן-אשר שכל כך נאה לדיבר כאן ורדש לבחון מה זה פאר-טיואן. הכל יודעים מה זה פאר-טיואן, אינני אומר שכל מי שבא ומכריו שהוא פאר-טיואן הופך באופן אוטומאטי לפאר-טיואן. אני מבין שחברי-הכנסת בן-אשר נאה רדש כדי לקיים וכדי נאה להצביע. אם הדבר כך — ומר טטופ מדבר כך ומר בקש שגם אחרים ידברו כך, ואני מניח שהוא מדבר בשם סיעתו — לא הייתי רוצה שתתנו חופש לכל איש להצביע בעד או נגד, כדי להעביר את הצעת החוק כפי שהובאה הפעם עליידי שרת-העבודה. אני חושב שהייתר כזה לא יהיה הוגן. או שאתם חושבים שיש כאן הפליה, אינני דורש מכם, אינני אונס אתכם, אם אתם חושבים שיש הפליה, תצביעו בהתאם לזה נגד החוק המוצע. אבל אם אתם חושבים שצריכים לקיים איוו הפליה, רבותי, למה לנו כל המליצות וההצעות העדינות? אז צריך היה להניח קודם שיש הבדל ויש לקיימו. לעת-עתה רואה אני אחדות כזאת מצד כולכם כדי

קופד פתיל-חיהם של נערים ונערות, מן הטהורים שבגבורים, עליידי שליחי הצבא האדום בעורף האויב ובפיקודו, משחו נמסר לי מפיו של פאר-טיואן צעיר, אשר קיבל את אות „גיבור ברית-המועצות“ בעד טבעו הנחשונה התמים. הטיטר הופתע, טלה בחשבון, אם כי לא ידע אולי באיזה נסיון עמדו הנערים והנערות שלנו ביערות פולין וביילורוסיה.

האומה השנייה שהופתעה היתה אנגליה על האימפריה שלה. הם לא ידעו את כוח-המאבק שבהפעלת שרידי היהודים, אשר כמעט היו לגלי-עצמות. הם לא האמינו בחוזן-הבקעה בי-מינו. הם חשבו שנתפרק עד חרמה. הם עמדו תוהים ותמהים מן המוגלה המופלאה של היהודים האחרונים באירופה וה' נוער הארצישראלי במלחמת שחרורו של הארץ.

והאחרונים שטעו היו כל עמי ערב ומצרים יחד, שבע מדינות. שלושה הם שהופתעו, שטעו בחשבון. ואולי צפר יות עוד לעולם הפתעות חדשות, אם תקום ותקויים אחדות לוחמת בישראל על פני כל כדור הארץ. בבנין אחדות ריאלית זו, בטיפוח אחדות הנשק היהודית יומיים בהוי היהודי בער — למ — ערובה, לפוטנציאל קרבי, בלתי-משוער עדיין בעולם המסוכב אותנו.

מתוך גישה זו לבעיה, העומדת על סדר התחייה של הכנסת, הריני נוטה להציע, כמו שאמרתי, שעל ועדת-העבודה לבחון את כל הבעיה מיסודה ובמלוא היקפה: מי הם הפאר-טיואנים בעיר, וכמה הם אחרוני המרד שנשארו לנו לפליטה גדולה כנכים, ומי הם החיילים היהודים ששירתו בצבא הא' דום וכבשו את דרכם אלינו.

ולבסוף הערה קצרה לניסוחו של החוק. נדמה לי שה' מנסה לא דק בלשונו. החוק כולל מדי ומחייב מדי. המושג „מלחמה“ ללא תחום, פירושו: כל אדם שהשתתף במלחמה, אפילו אינו אזרח ישראלי ובכל מקום. אין סיג מפורש. סבור אני, שיש לתקן את ניסוח ההגדרה המרכזית של הצעת החוק בצורה, שיהיה ברור, שהכוונה היא לאזרחי-הארץ ולאזרחי-שכונות חוק השבות הם נמצאים במדינת-ישראל.

משה ארם (מפ"ם):

כנסת נכבדה, כששומעים כאן את כל הנאומים, לא רק את נאומי האופוזיציה, אלא גם את נאומי הקואליציה, אפשר היה להניח שלמעשה כולם מסכימים שיש בחוק זה פגם אחד יסודי — הוא אינו צודק, הוא חוק המקיים הפליה בלי שום יסוד וכלי טעם. אותם היהודים, אותה המטרה, אותה הגבורה, אותה ההקרבה, ואף-על-פי-כן איני יכול להבין מדוע שרת-העבודה מוכרחה ללכת בעקבות חברי-הכנסת וילנר ול' עשות אותה מלאכה, לקבוע הפליה בין דם לדם. לגבי חבר אחד בכנסת — חבר וילנר — יש כמובן הבדל בין דם יהודי שנבלע בארמה משנת 1939 עד שנת 1941, ומכאן ואילך מת' חיל דם לפעפע. אבל לגבי שרת-העבודה, שהיא הרי אינה מבדילה בין דם לדם, שהיא מדברת בפאתוס כזה — ואני מניח שהוא אמיתי — על הקשר בין מלחמתנו בארץ ובין מלחמת אותם האלמונים שנלחמו בתוך צבאות הברית, מדוע היא חייבת לקיים את ההפליה, מה טעם לדבר? אם יאמרו לי שהטעם הוא טכני — ענין תקציבי — הרי מותר קצת להאדים

מבושה.

הזהו היחס שצריך להיות לגבם? לגבי מי? לגבי 400 או 800 איש שנמצאים בארץ ואשר הפכו לנכים מפני שנלחמו ביערות או שהיו בצבא הצ'כי, בצבא הפולני או בצבא הסוב' ייטי, שנלחמו בהיטלר, ואחרי-כך באו ארצה. האם אליהם יש להתייחס כך? האם השאלה התקציבית היא שתכריע? וחבר' הכנסת שרי מוזמין את חברי-הכנסת בריהודה להצטרף לדע'

והדם היהודי שנשפך היא שתתגאל במגע ישיר עם נאצים במגע על אתנן-הפיגולים.

ואין זה הליקוי היחיד שבחוק זה. לגמרי לא ברור, מדוע אותם האנשים שבימי השחרור והוועה — כשנתבשרו יום-יום על מאות אלפים ומיליונים אשר הלכו כשה לטבח בלי יכולת למרוד, בלי כל אפשרות נפשית להתנגד, מצאו עוז בנפשם וחוללו את הפלא הגדול של מרד הגיטאות ושל פלוגת הפארטיזאנים — מדוע מגיע להם פחות מאשר ללוחם, שלחם ושנתן מגופו למען תקומת ישראל, על אדמת ישראל? מדוע צריך קרבנם להיראות באור אחר לגמרי? לא ברור לגמרי, מדוע הם אינם שייכים לקאטיגוריה של לוחם מים. כאן מעמידים אותם לרשותה של שרת-העבודה ובאותו אופן ממש אפשר היה להעמיד אותם לרשותו של משרד-הסעד. מדוע אין רוצים להכיר בהם כלוחמים, שהמדינה חייבת להם משהו, עקב היותם לוחמים? אני תובעת, שלא יהא שום הבדל בין נכה-מלחמה לנכה-מלחמה, שאיבד במלחמה את שלימות גופו.

כן לא ברור, לשם מה יש צורך להקים מוסדות מיוחדים, בשעה שיש ועדה רפואית, ועדה רפואית עליונה וועדת ערעורים?

לא ברור בשום פנים ואופן, משום מה צריך לקפה את הנכים הללו. מדוע לשלול מהם את התגמול החד-פעמי, את התמיכה בהורים? מדוע לא לכוות אותם בשיקום ובשיכון? האם תנאי חייהם טובים כל כך? הלא רבים מהם, שהיו לוחם מים אמיצים רבי השפעה, שלחמו וחוללו גדולות ונצורות, עוסקים כעת בפרנסות מפוקפקות מאד, המשפילות את כבודם, ואת כבוד האדם שבהם. מדוע להשאיר אותם במצבם זה? מדוע לא לתת להם אפשרות של שיקום?

כן לגמרי לא ברור, מדוע יש צורך בהפליה בכלל. על כך עוד לא עמדנו. הרי הדם, רבוחי חברי-הכנסת, אינו נושא קואליציוני כלל וכלל. חברי-הכנסת שפר הבטיח חסידים בשמו ובשם הממונה עליו, אך אנו לא באנו לבקש חסידים! אנו באנו לדרוש את המגיע בכותב בכותב אותה המלחמה, אשר לא לכולכם הספיקה הסבלנות ללחום אותה כשלפתע, בעצם ימי המלחמה גלשתם מן הרכבת והיום תובעים שגם אנו נסתלק ממנה.

אולם אנו הוספנו ללחום. לחמנו את מלחמתנו, ולקחנו על עצמנו אחריות גם במקרים כמו מלון המלך דוד. נשאנו באחריות, למרות זאת שאלה אשר שלחנו מצאו פתאום לטוב ולפיה לסגת, ואחר-כך בא חברי-הכנסת מכובד, שרי, ומדבר על פריקת עול. הוא רק שוכח להוסיף שזו היתה פריקת-עול המשעבר.

אנו נדרוש, שבחוק יהיה כתוב במפורש: שירות בארץ ישראל, ביחידות צבא-ההגנה לישראל, על-ידי לוחמי האצ"ל ועל-ידי לוחמי הלח"י — יש שם לבנים אלה, שידעו לקום ולהילחם, חברי-הכנסת שפר הקשה ואמר: ואם פלוני מתושבי ארץ-ישראל התנדב לצבא הבריטי בטרם שהמוסדות הלאומיים פרסמו את הצו, מה דינו? טענה זו עשויה להתקבל על דעתכם. אולם מדוע אין לכם אומץ-הלב לחסל פעם אחת ולתמיד את ההפליה שבין דם לדם, לגול פעם אחת ולתמיד את החרפה הזו, ולזכור שאין הגענו עד הלום, ואם יש לנו מדינה חפשית עצמאית — ואנו תקווה עוד לימים יותר גדולים, למדינה עוד יותר חזקה, עוד יותר גאה — מדוע לא נזכור את אלה שבדמם הוליוכונו והביאנו עד הלום?

אנחנו נתבע חוק אכן שיעניק אותן הזכויות עצמן לכל הנכים מכל המלחמות, בין שלחמו על אדמת ישראל ובין שלחמו בצורך העם היהודי ומחריבו, מחוץ לארץ-ישראל.

ומאת שרת-העבודה, שלא היתה קודם באולם, אני חוזר ושואל: מדוע את צריכה ללכת בעקבות חברי-הכנסת וילנר? היטלר נשאר בעיניך אותו היטלר שהיה בשנת 1933, ובשנת 1939, ובשנת 1941, הם נלחמו בהיטלר בשנת 1939, מי שחורש שזו היא היטלר אחר, ודאי, שהגנתו על נכי מלחמה מעוררת בחילה ואני רוצה להזכיר כאן נשכחות. באוקטובר 1939 נתבשרנו על תגלית — שאקריא אותה עכשיו ככתבה וכלשונו — מצד הפ. ק. פ. "היטלר זה אשר נגדו לוחם צ'מברלין אינו אותו היטלר שהודרך על-ידו למלחמה נגד ברית-המועצות. היטלר זה אשר אינו יכול לערוך את מסעו נגד ברית-המועצות אלא מוכרח להישמע להוראותיה — הוא איננו בתקופה זו הואנדארם של צ'מברלין ודאלאדייה". אני יכול להבין את וילנר: בתקופה של היטלר כזה, המלחמה נגדו היתה פסולה, אם כי היה כזה משום חילול שמה של ברית-המועצות, שידעה תמיד את היטלר האויב אך הרי זה לא היה לגבי שרת-העבודה, היא תמיד ראתה את המלחמה בהיטלר כצו ראשון, והנה, גם שרת-העבודה גורסת כך לגבי המלחמה בהיטלר.

ולבסוף — כאן יעוררו את שאלת התקציב. לא רציתי להיכנס לענין התקציב, וכמדומני שגם שרת-העבודה יודעת בוודאי חשבון זה. מישעה ניסה לערוך תקציב, מסתבר שהייתה שמיטלים עלינו שענין זה יכביד עד מאד על התקציב, אם לדבר בלשון מספרית, ולרדת מאיגרא רמה של המליצות לגבי נכי המלחמה: לכריא עמיקתא — מסתבר שאם הם יוכו בשיכון לפי המיכסה שניתנה לגבי נכי-המלחמה של מלחמת השחרור, זה יוסיף 160,000 ל"י, לגבי התגמולים — התגמול החד-פעמי יתן 50,000 ל"י, והטיפול הרפואי צריך עלות 60,000—50,000 ל"י. נניח אפילו שזה כפול, נניח שניקח את החשבון של שרת-העבודה, שזה יכול להגיע עד ל-1,000 איש, אני שואל: האם בכל המשק התקציבי, שכנראה אין בי פגם, כביכול, אין בזבוזים, אין בדרך-הכלל דברים שאפשר היה לקמץ בהם ולחסוך בהם, ולכן מוכרחים דווקא בזה לחסוך? על דם זה?

אין אני יוניץ משפטי של הממשלה, אבל אני מניח שאפילו אני, הדילטאנט, אילו חיפשי חסכון במקום אחר, הייתי מוצא אותי. אבל רק לא בענין זה. את החסכון של חצי מיליון לירות אפשר היה למצוא גם בלי חסכון זה ונראה עוד מה יתן ביטול הזרמים לחסכון בתקציב. אינני רוצה להוסיף על דברי נכי המלחמה הפונים אליכם ודורשים לעצמם, ובצדק, את הזכות המוסרית והחוקית להופיע כחלק ממיליוני היהודים שהושמדו באירופה, רבותי, הגענו למצב מוזר מאד. ואני מציע שיבוא הקץ למצב זה עוד הערב, על-ידי ביטול החוק המיוחד הזה, על יד השוואת נכי המלחמה מן המלחמה הקודמת אל כל אלה ששפכו את דמם למען העם, למען המולדת, למען חירויות האדם, למען כל היקר והקדוש להם.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, החוק המוגש בזה בא כאלו לתקן את העוול הגדול, שנעשה במשך ארבע שנות קיום מדינת-ישראל לנכי מלחמת העולם השנייה. אולם, לא אוכל להיכנס לדיון בעצם החוק, בטרם אביע בפני הבית את הספק הגדול והמר המתעורר בי. ספק רב הוא, אם אותם לוחמים יהודים נפגעים בעבי העירות עם שרידי המרד, ופ' לגות הפארטיזאנים, עם הלוחמים שיצאו מן הארץ לקריאת הנגם הגדולה, חוו אפילו במועז ביותר שבין חלומות ה"זועה, שיבוא יום ומדינת-ישראל שקמה מן החורבן היהודי